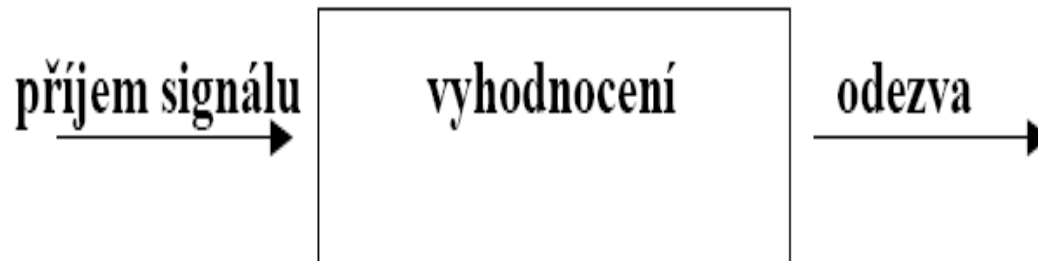
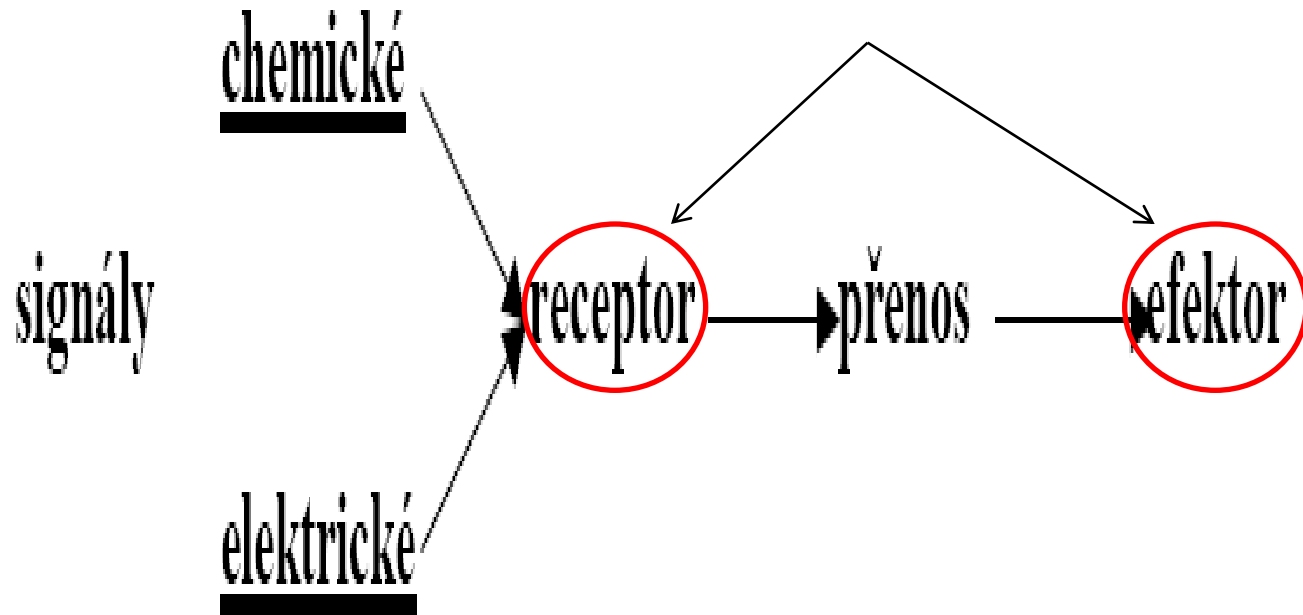

BIOCHEMIE REGULACE

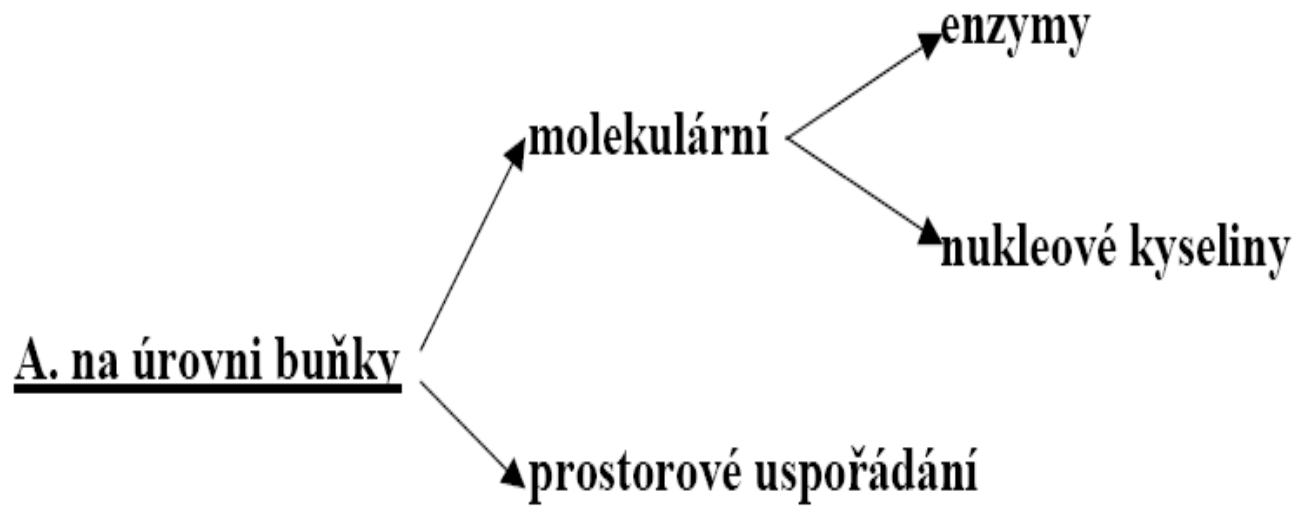
WIENER – kybernetika

Bílkoviny

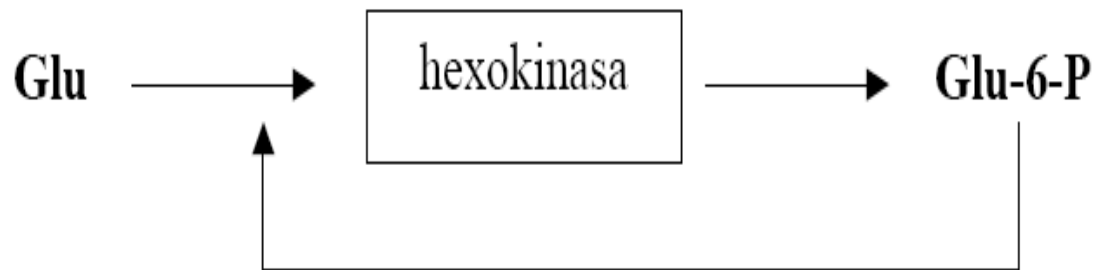
Regulační mechanismy

Regulace na enzymové úrovni – rychlá odezva

- Michaelisovskou kinetikou – hexokinasa $K_m 10^{-4} \text{ M}$
  - glukokinasa $K_m 10 \text{ mM}$

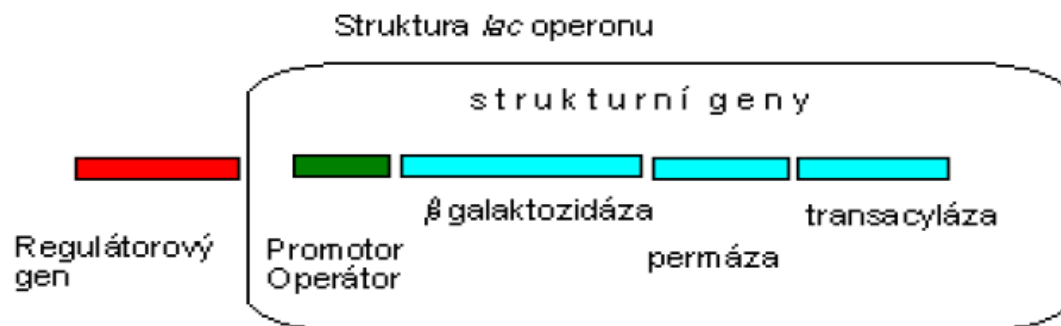
- Inhibicí produktem

- Zpětnou vazbou – allosterie negativní x pozitivní

- Řídícími enzymy v cyklech – citrátový cyklus - ICDH
– glykolysa PFK

- Kovalentí modifikací – proteasy
– fosforylasa A B
– trombin

Regulace hladiny enzymů v buňce

- **Operon** - skupina strukturních genů
DNA koordinovaně regulovaných
promotorem a operátorem

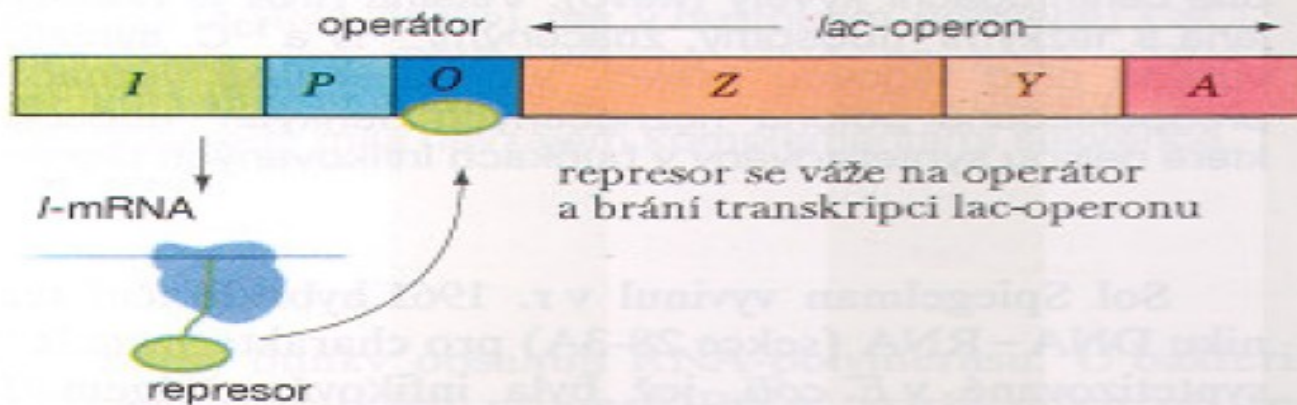
Regulace hladiny enzymů v buňce

- Promotor - oblast poblíž genu, kde se váže RNAPolymerasa
- Regulátorový gen - gen produkující represor
- Operátor - místo vazby represoru

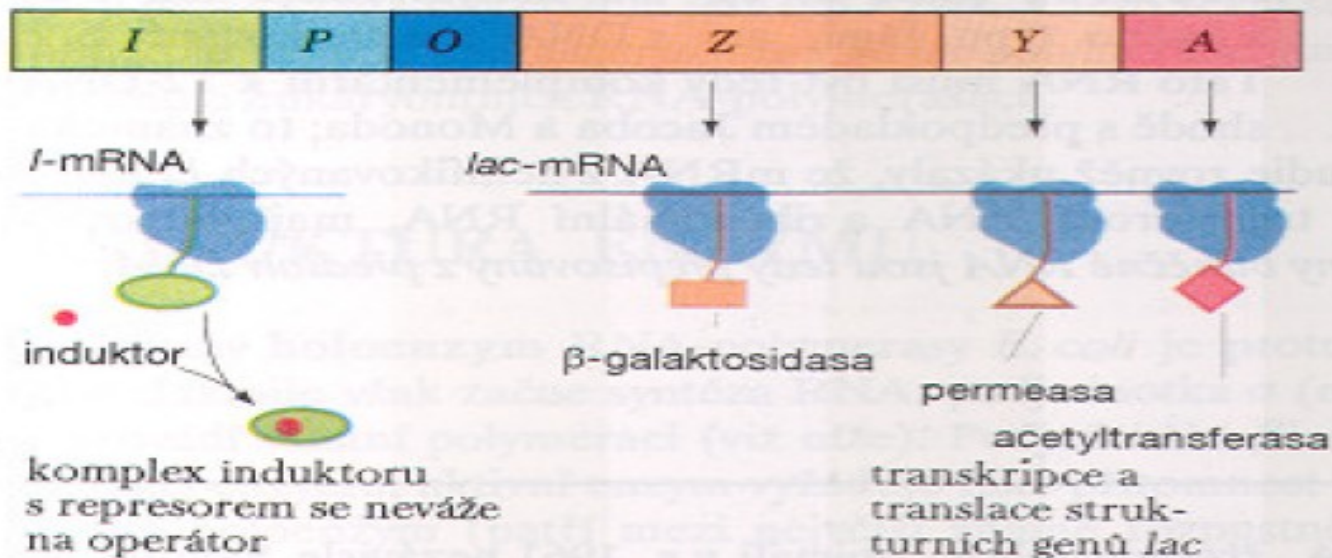
Regulace na úrovni NK – indukce a represe – pomalá odezva

JACOB MONOD (1961) operonový model

(a) bez induktoru

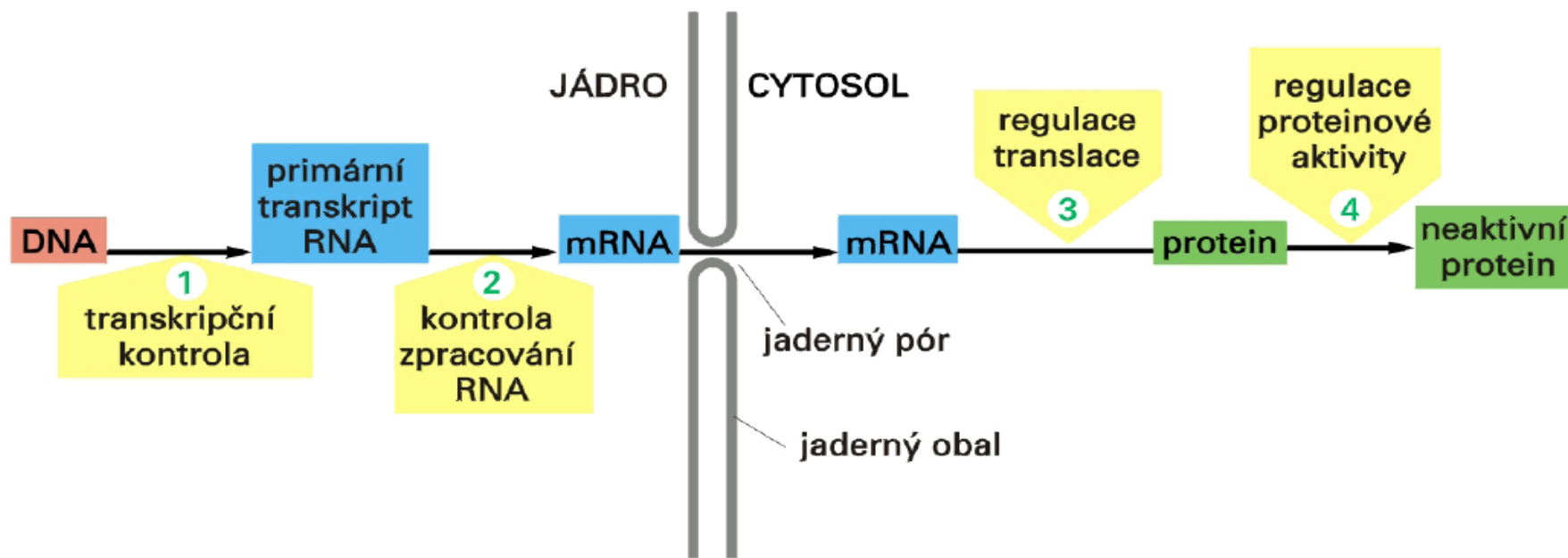
(b) s induktorem

Regulace na úrovni NK – indukce a represe – pomalá odezva

Čtyři kroky, ve kterých může být regulována exprese eukaryontních genů

Prostorové uspořádání

- **Kompartmentace - mitochondrie – β oxidace, citrátový cyklus, respirace**
  - cytoplasma – glykolýza, syntéza mastných kyselin
- **Transportní systémy - ATPasa**
  - karnitinový cyklus

Humorální regulace

Endokrinní systém – žlázy s vnitřní sekrecí → hormony

BAYLISS, STARLING (1904) - hormony

Chemické složení – NO, AMK, peptidy, bílkoviny, steroidy,
k.arachidonová

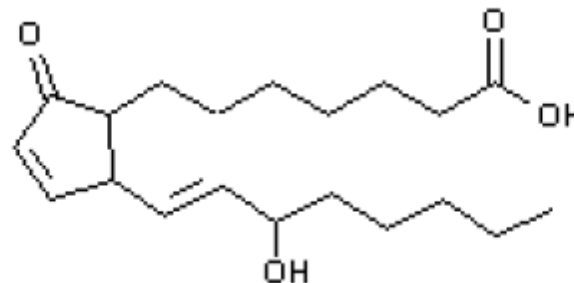
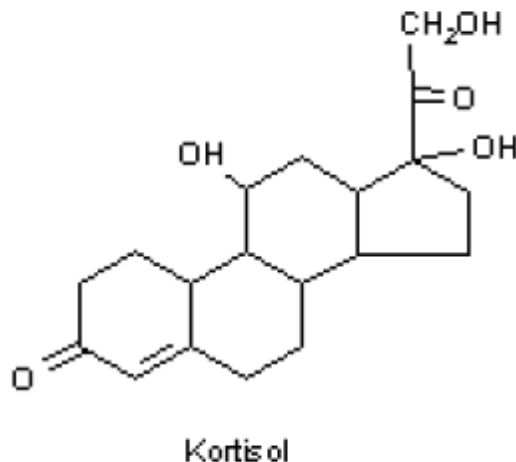
Hormony

- aminokyselinové, peptidové,
steroidní, pocházející z MK

$^+$ H₃N.His.Ser.Glu.Gly.Thr.Phe.Thr.Ser.Asp.Tyr.Ser.
.Lys.Tyr.Leu.Asp.Ser.Arg.Arg.Ala.Gln.Asp.Phe.Val.
.Gln.Trp.Leu.Met.Asn.Thr.COO⁻

Glukagon

Hormony

Působení

- regulace proteosyntesy
- regulace katalytické funkce enzymů
- regulace transportních pochodů

Hormony

Rozdělení :

a) žlázové hormony - žlázy s vnitřní sekrecí – většina

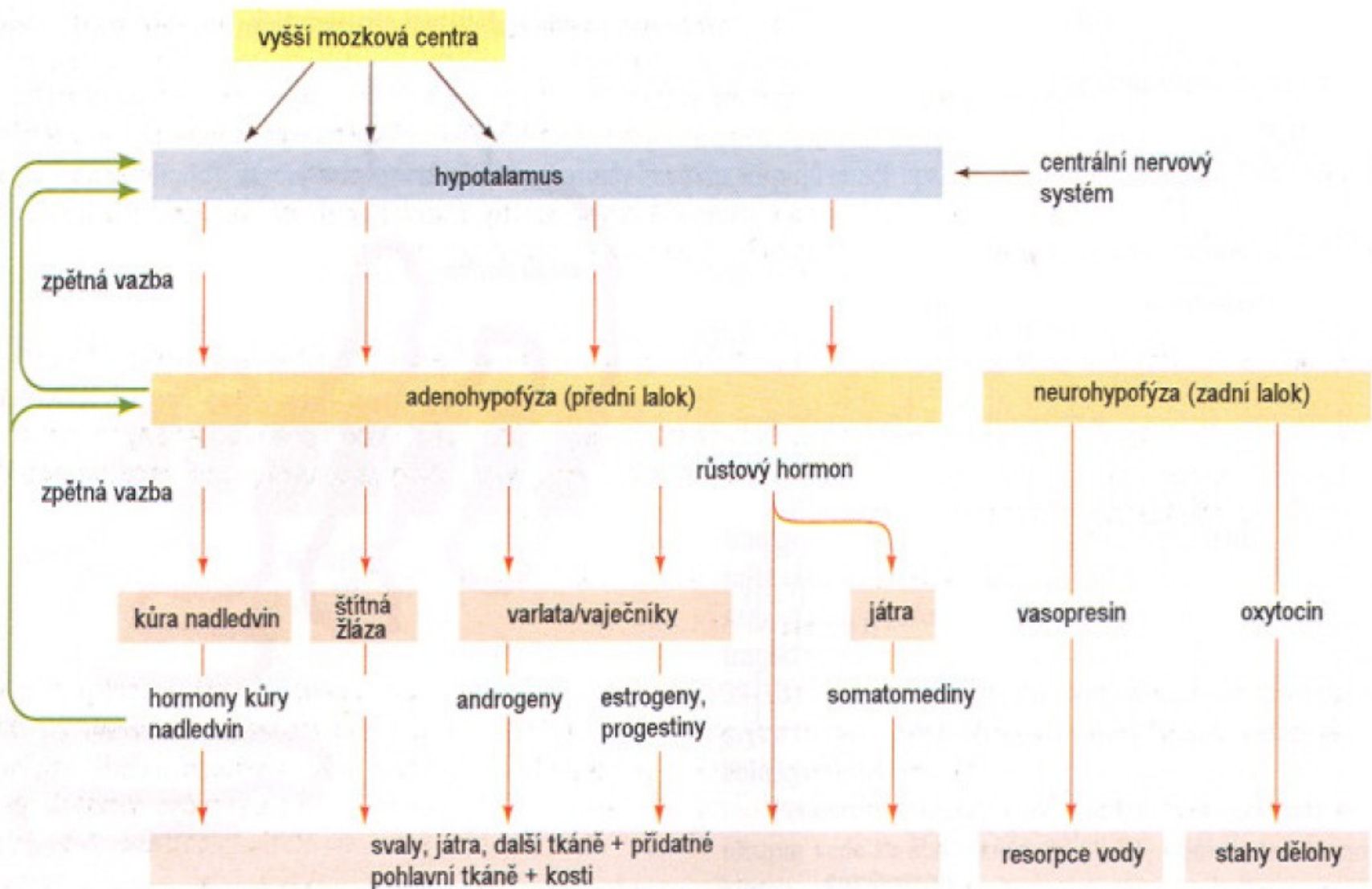
b) neurohormony hypothalamu (liberiny a statiny) a v neurohypofýze (oxytocin a vasopresin)

c) **adenotropní** v adenohipofýze a řídí vylučování vlastních hormonů z jednotlivých endokrinních žláz.

d) **tkáňové hormony** v neendokrinních žlázách a působení ve stejné tkáni
erythropoetin

e) **mediátory** - uvolují se z různých buněk
histamin, serotonin

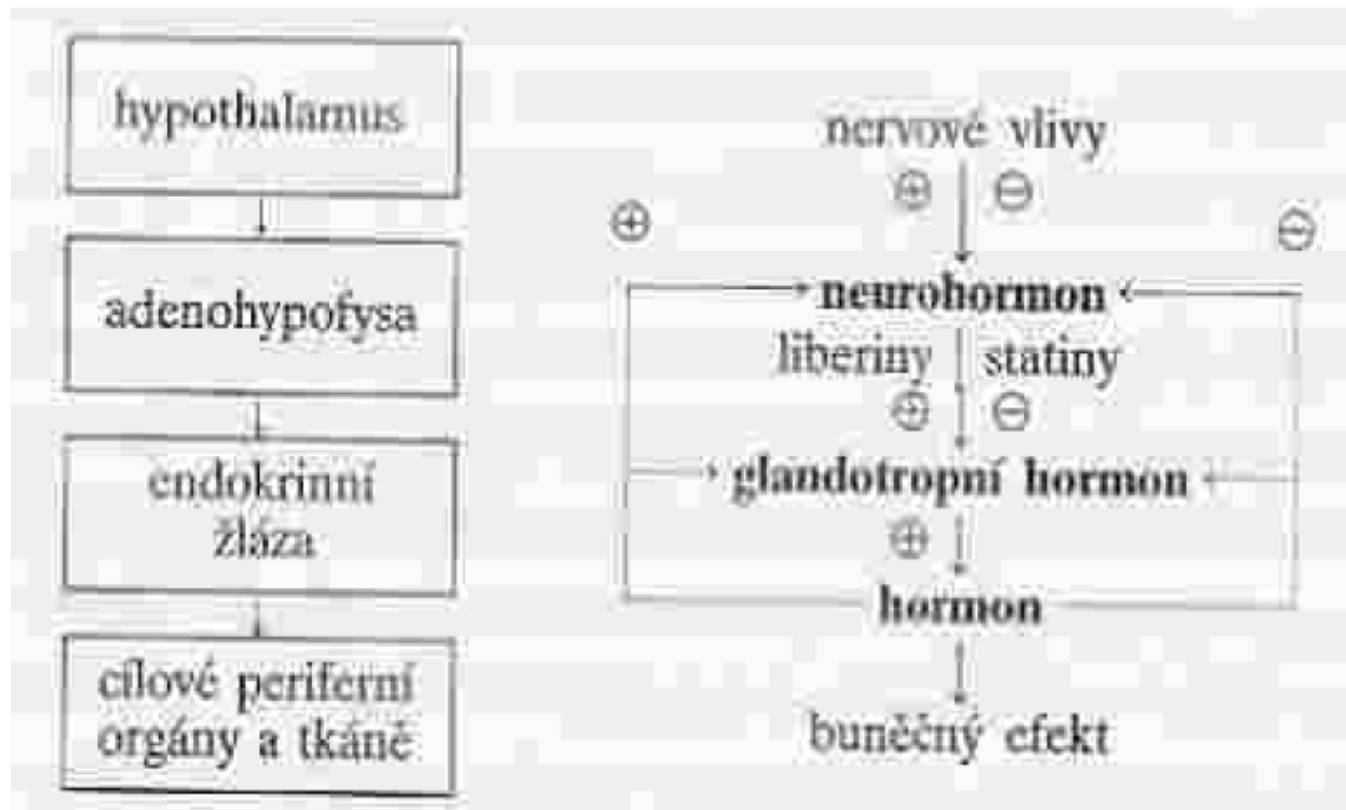
Řízení

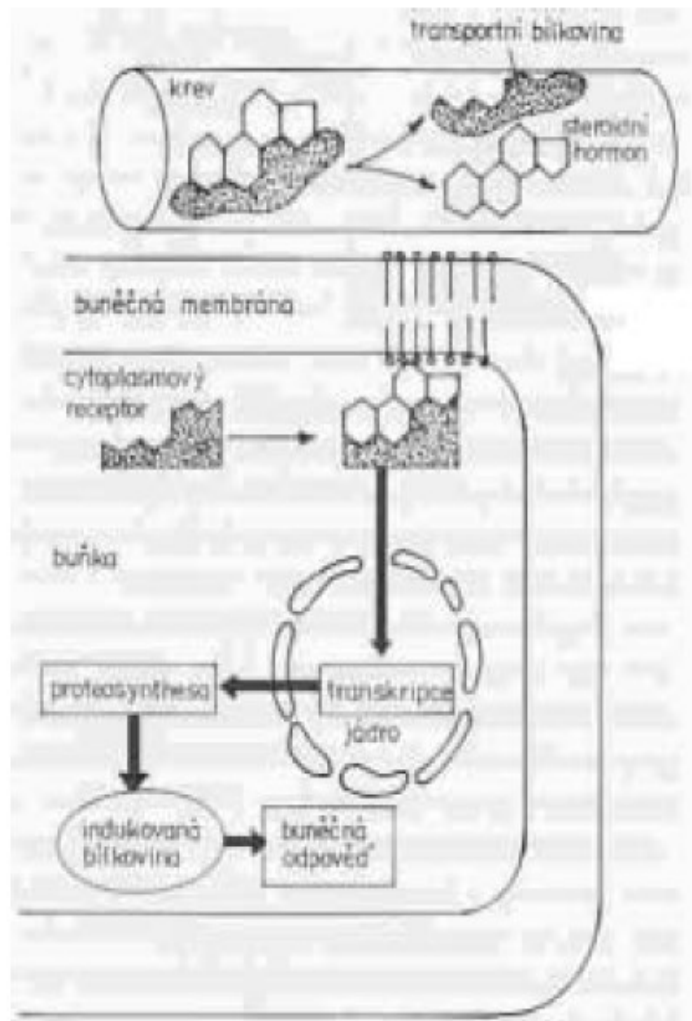
Řízení

CNS

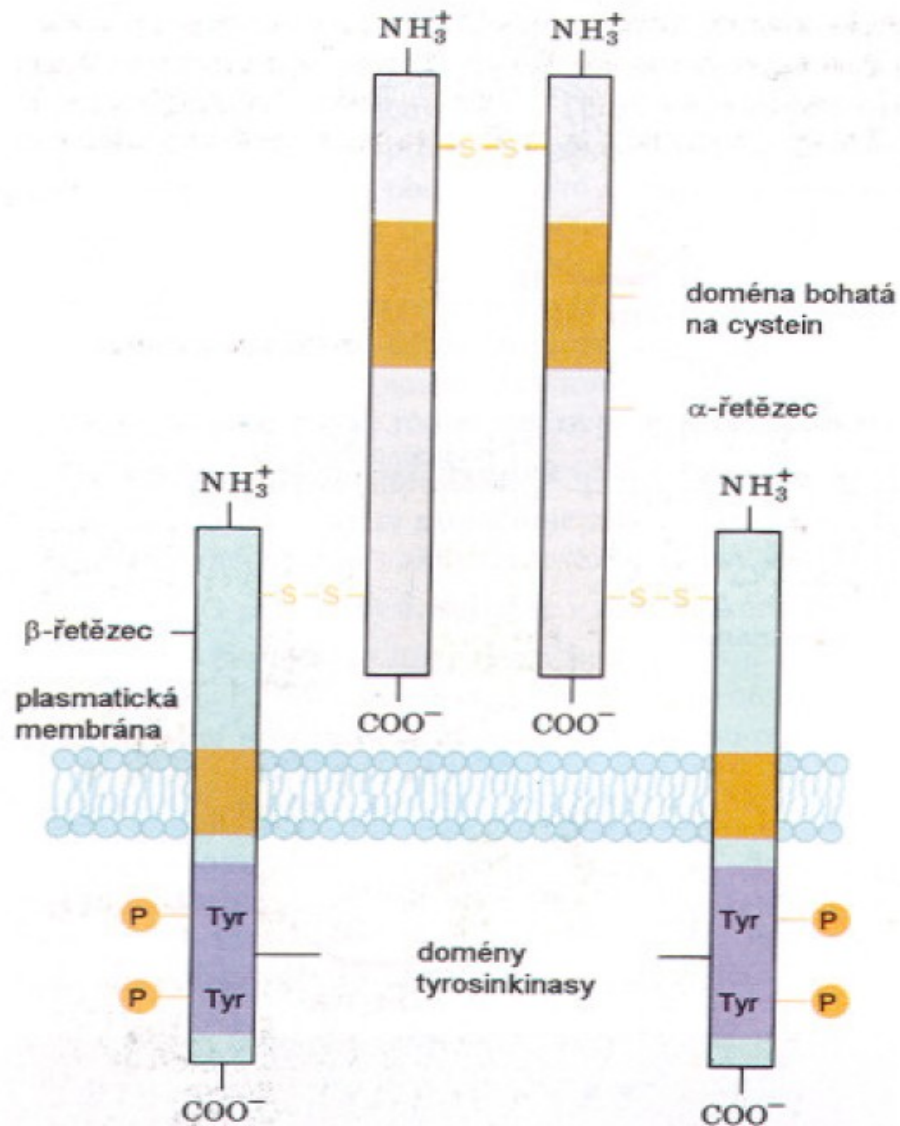

Receptory pro hormony

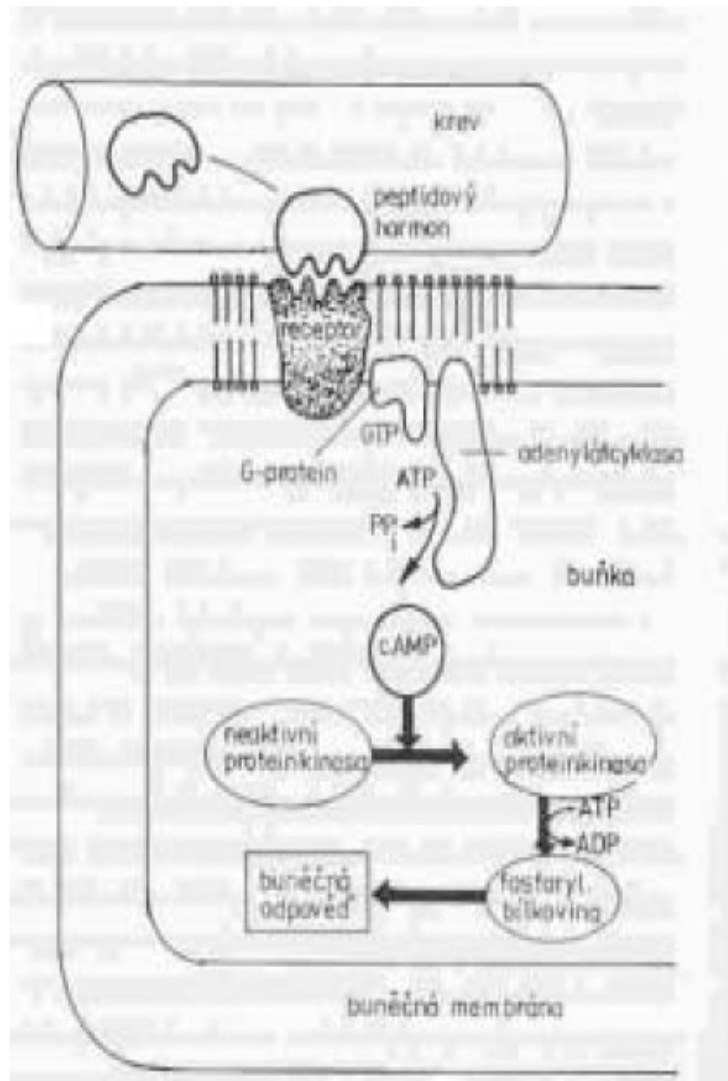
Steroidy-tyroidní hormony

Inzulín

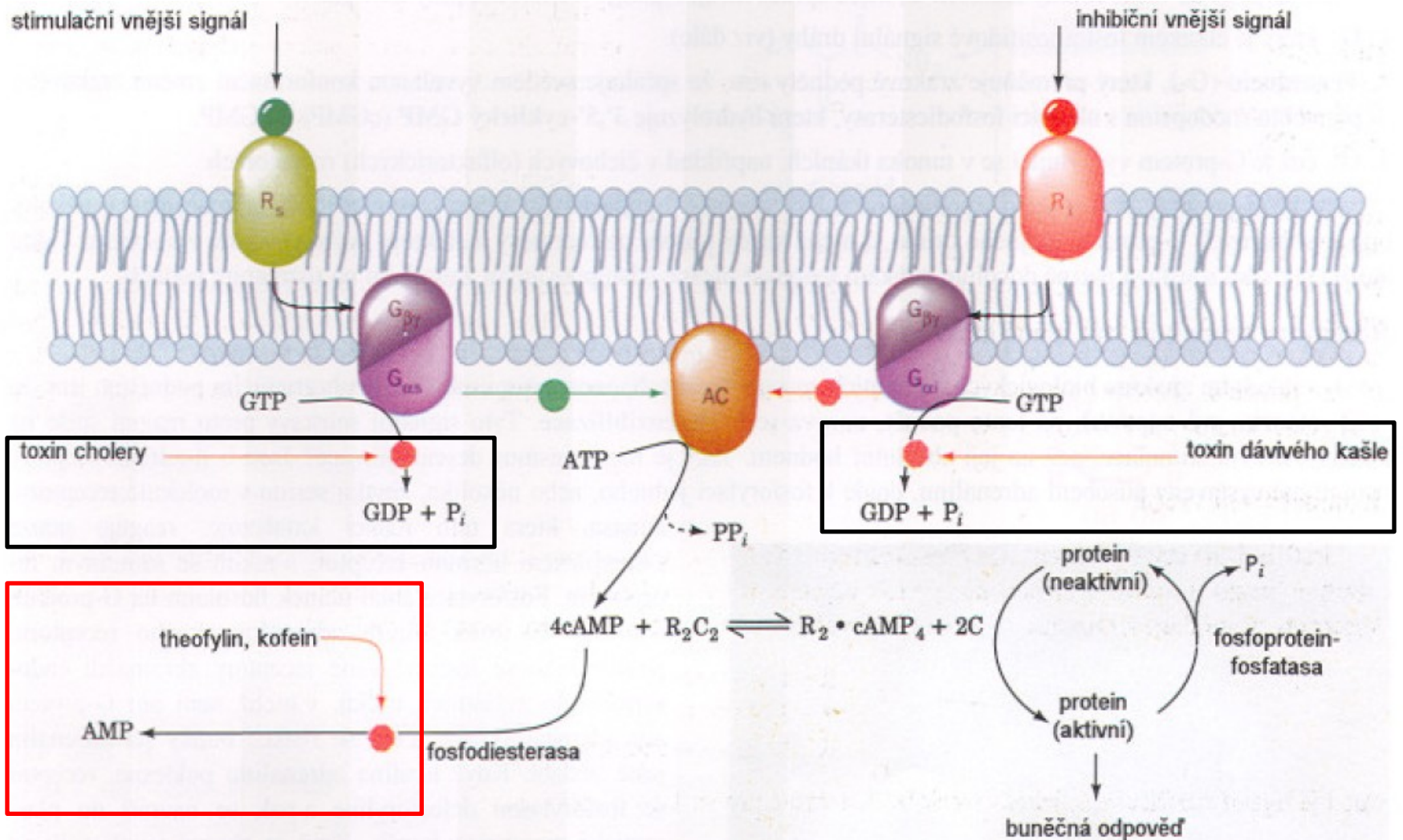

Peptidy

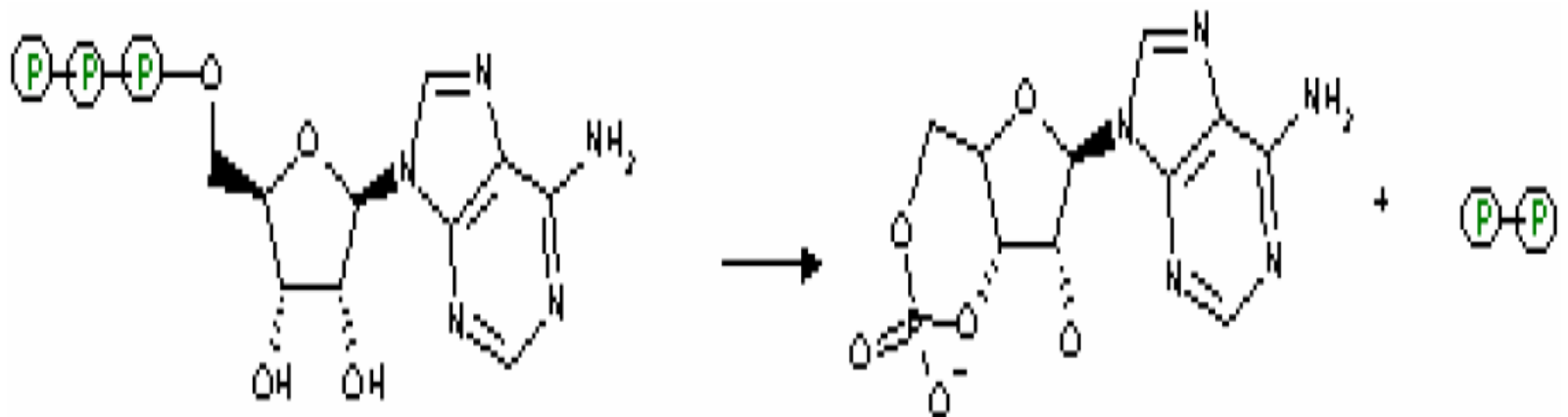
Druží poslové

cAMP

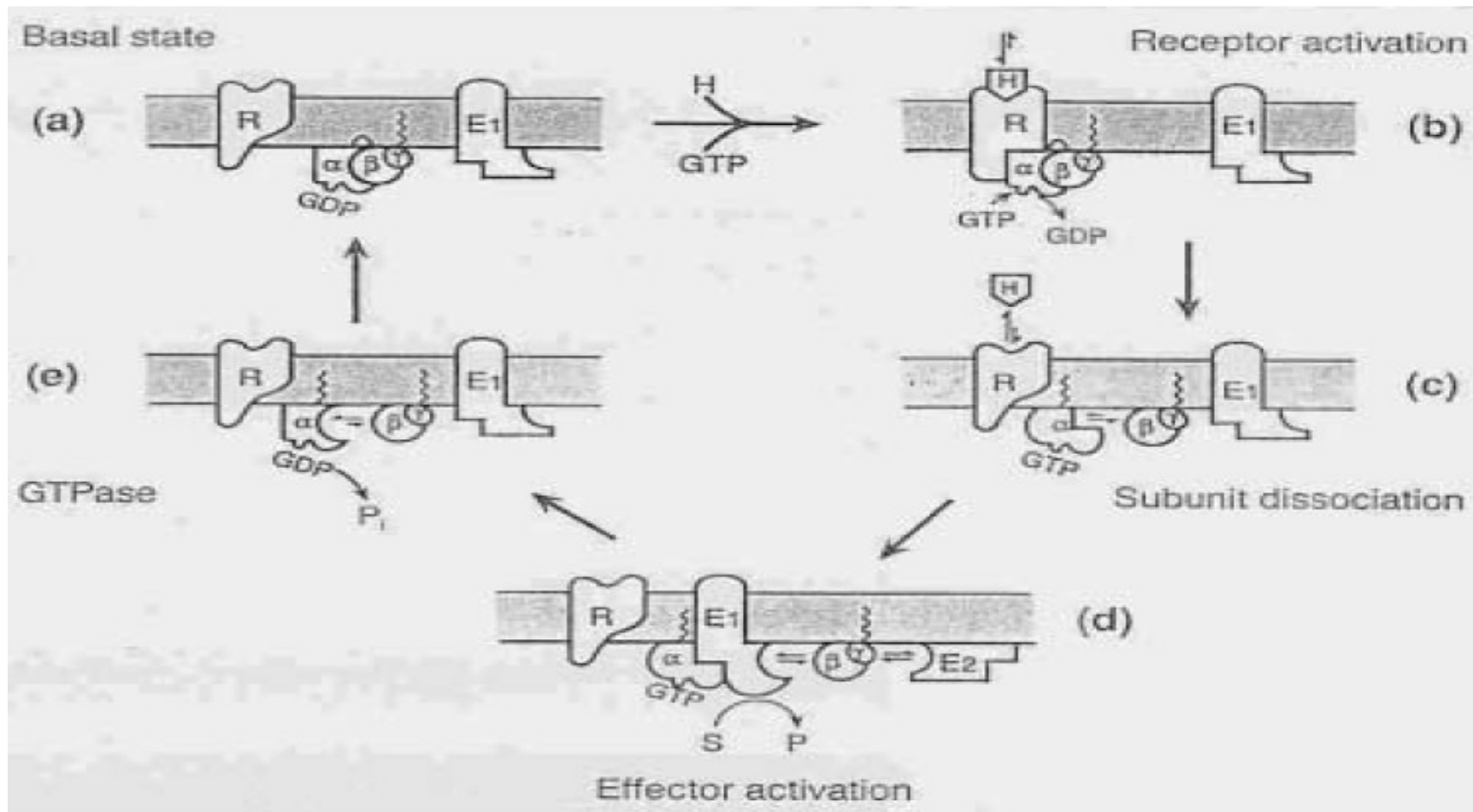

Cílový enzym: aktivace proteinkinasy A

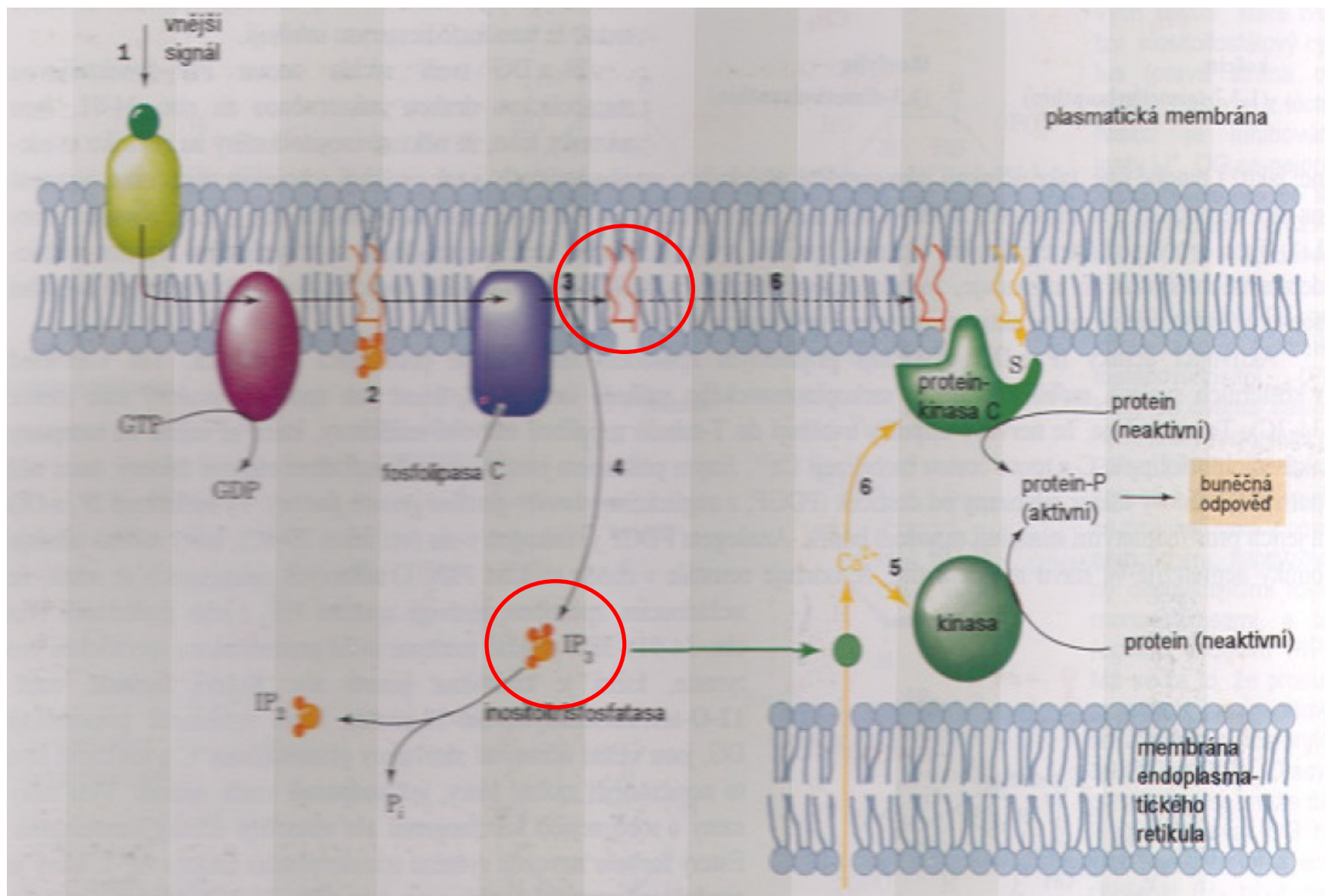

G-proteiny

R J. Lefkowitz a K. Kobilka NC 2012

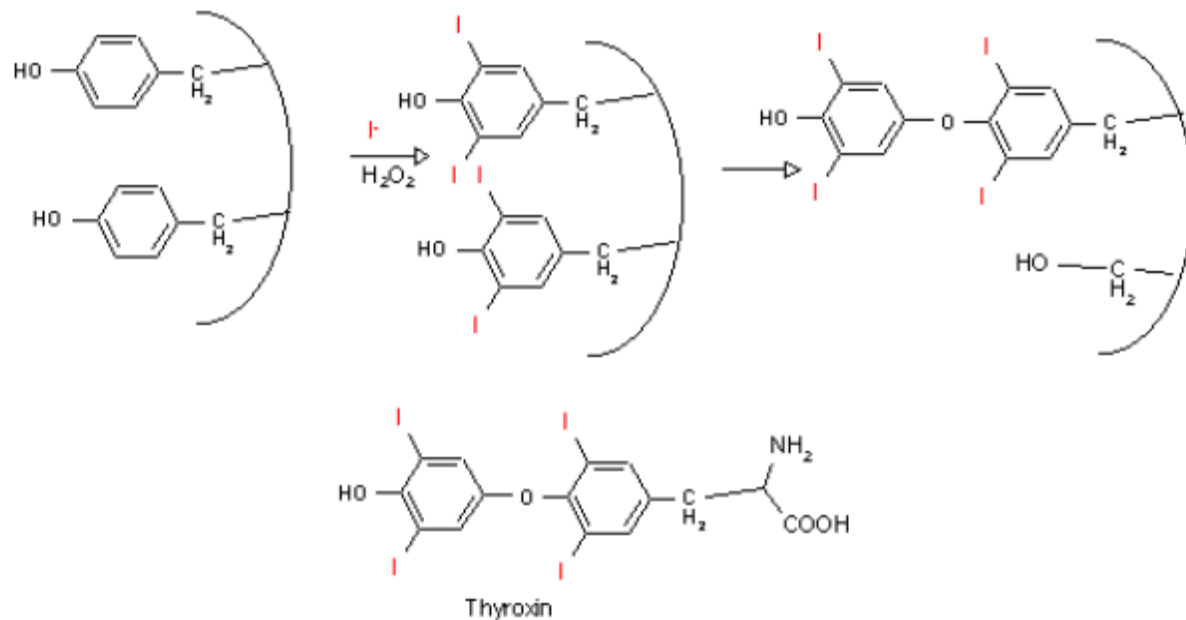
Fosfatidylinositol-4,5-bisfosfát

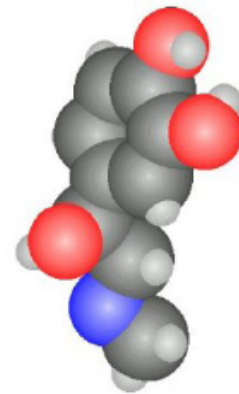
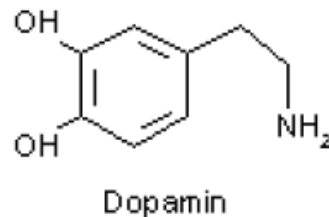
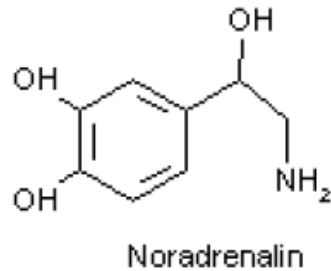
Hormony

- Thyroxin - celková stimulace metabolismu

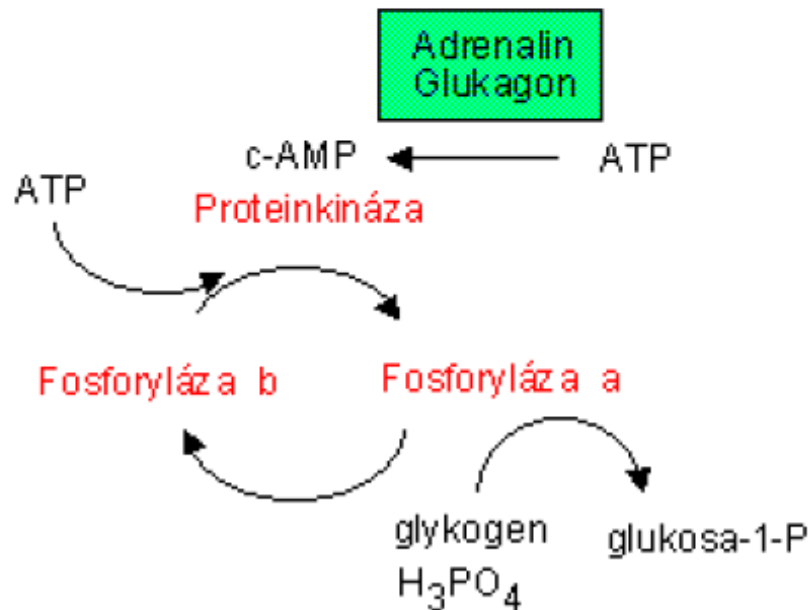
Hormony

- adrenalin, noradrenalin (regulace odbourávání glykogenu ve svalech)
- Tyr → DOPA → dopamin → noradrenalin → adrenalin

Metabolismus sacharidů

- Regulace syntézy a odbourávání glykogenu
  - adrenalin (sval), glukagon (játra)

Hormony

- Inzulin
- Mr 11,5 kDa

Hormony

- Efekt inzulínu
  - Játra: hromadění glukósy uvnitř buněk - syntéza glykogenu
- Efekt glukagonu
  - regulace odbourávání glykogenu v játrech (nízká hladina glukósy stimuluje sekreci glukagonu - fosforolýza, stimulace lipas adipocytů))

Hormony

- Diabetes mellitus
  - nízký poměr inzulín/glukagon, hladina glukosy 15 mM, vylučování močí
  - blokování an. glykolýzy, stimulace glukoneogeneze
  - mobilizace tuků, tvorba ketolátek

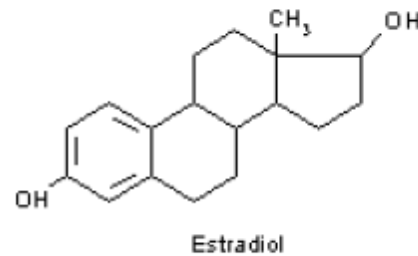
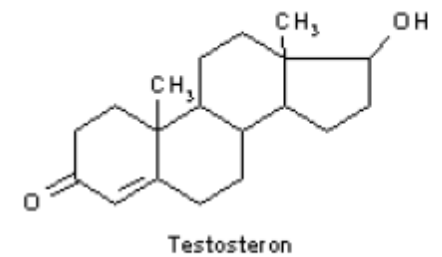
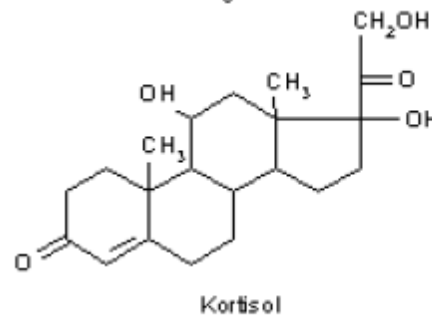
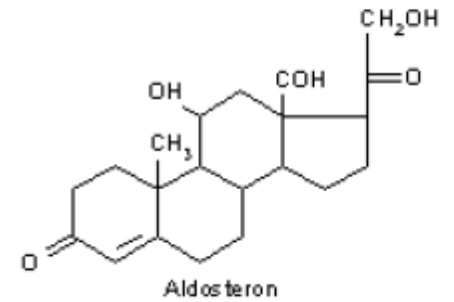
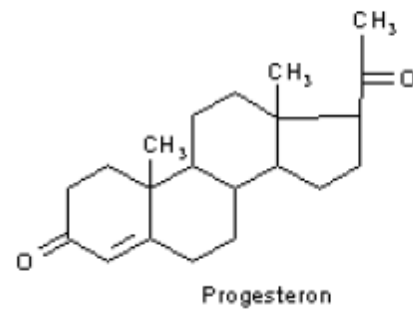
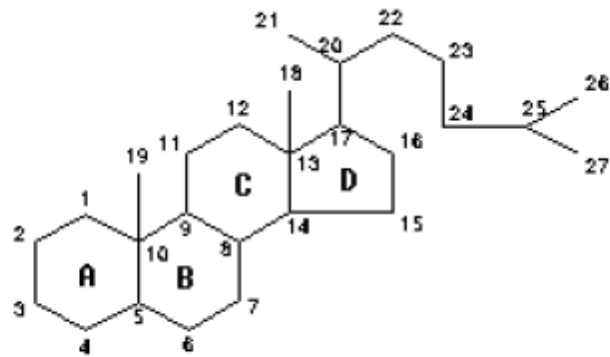
Hormony

- Steroidní hormony
  - cholesterol → pregnenolon (monooxygenasy mitochondrií)
    - kůra nadledvinek (aldosteron, kortisol)
    - pohlavní žlázy, placenta (progesteron, testosteron, estradiol)

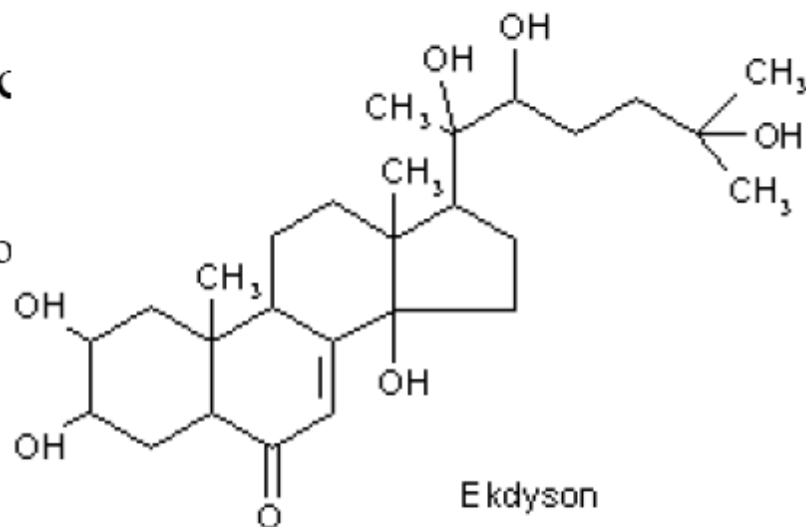
Hormony

- Steroidní hormony

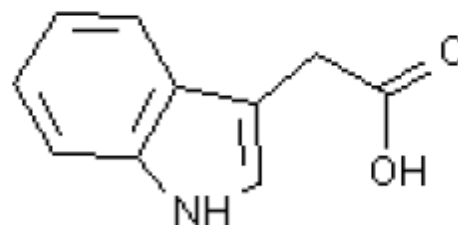

Hormony

- Hormony bezobratlých
- (ekdyson + juvenilní hormon)
- Regulace svlékání a metamorfozy hmyzu

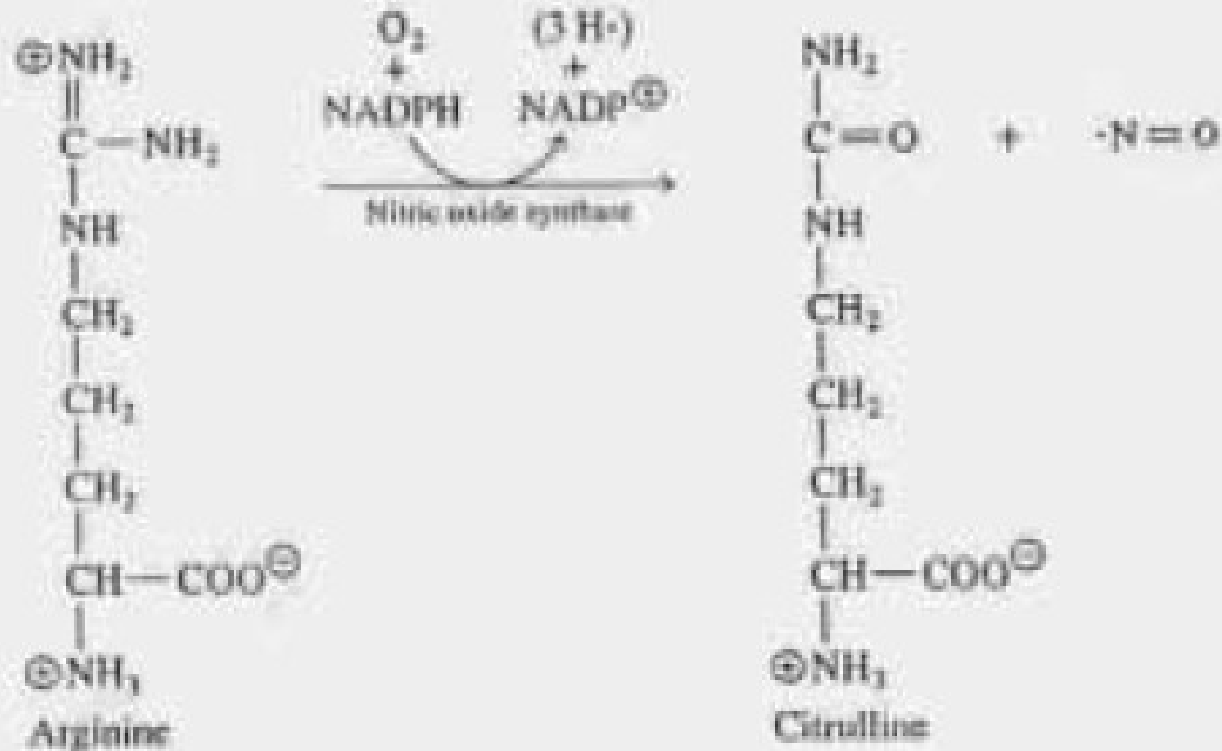

- rostlinné hormony
- Mechanismus – aktivace plasmatické H⁺-ATPasy

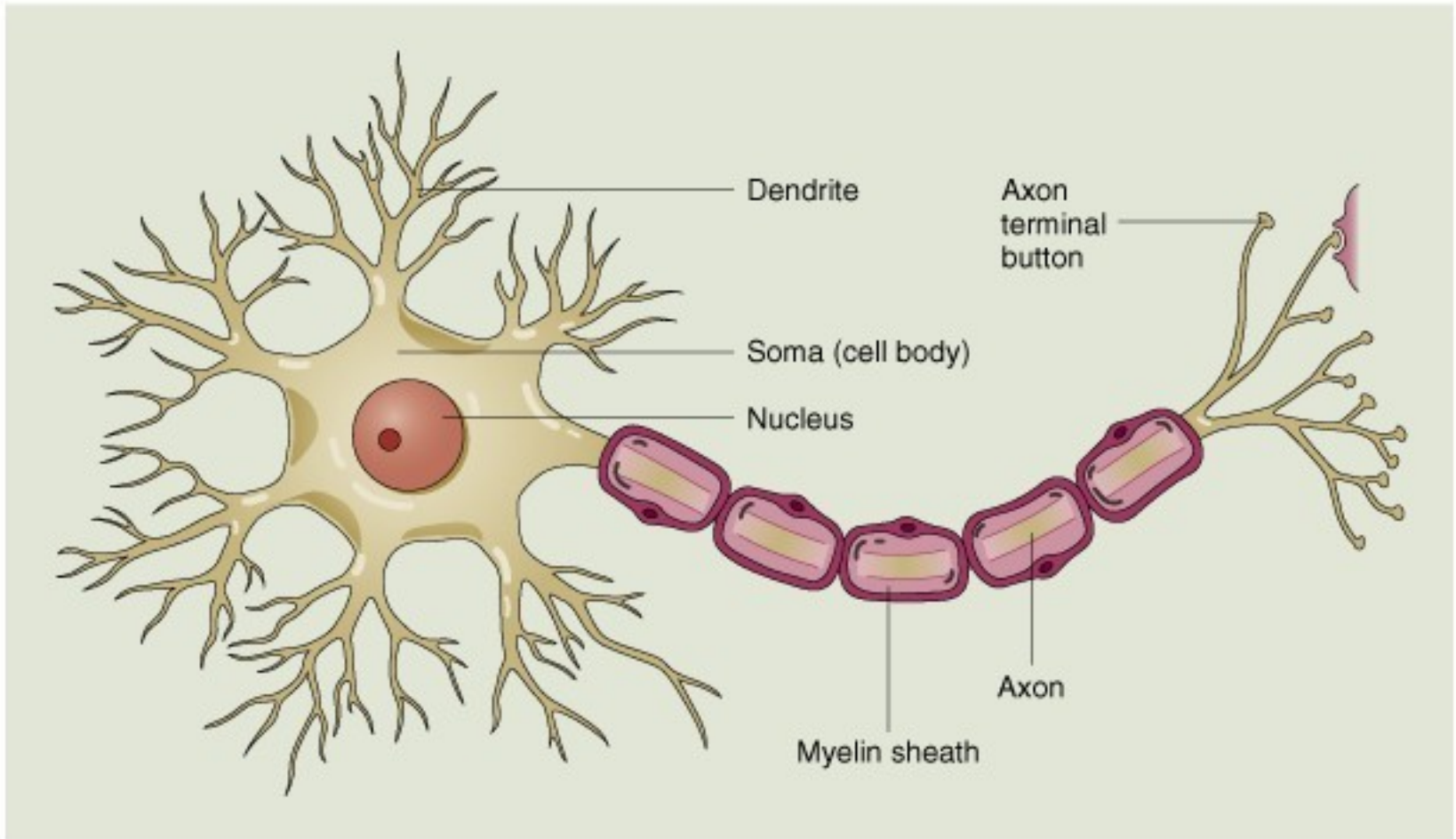
·NO jako hormon

R.F. Furchgott L.J Ignarro F. Murad NC 1998

Nervový vzruch

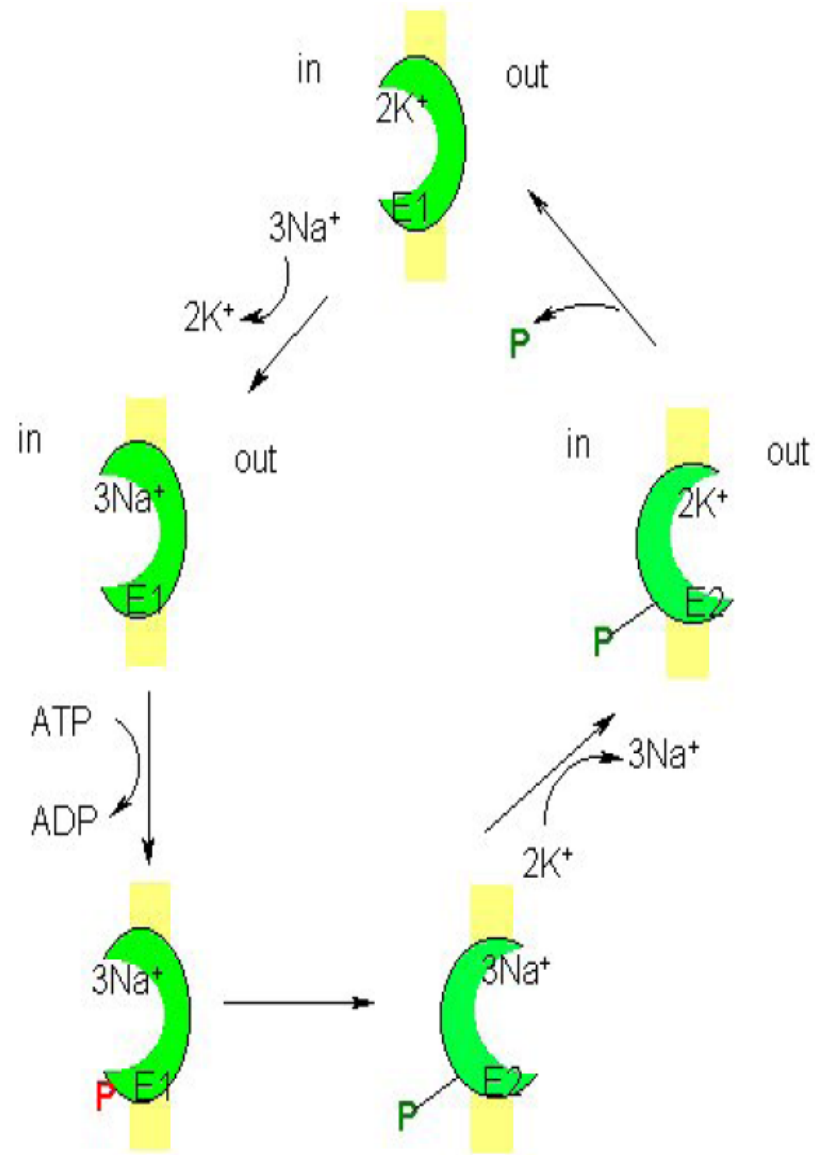
Neuron

- ATPasa, $\text{Na}^+ \text{-K}^+$

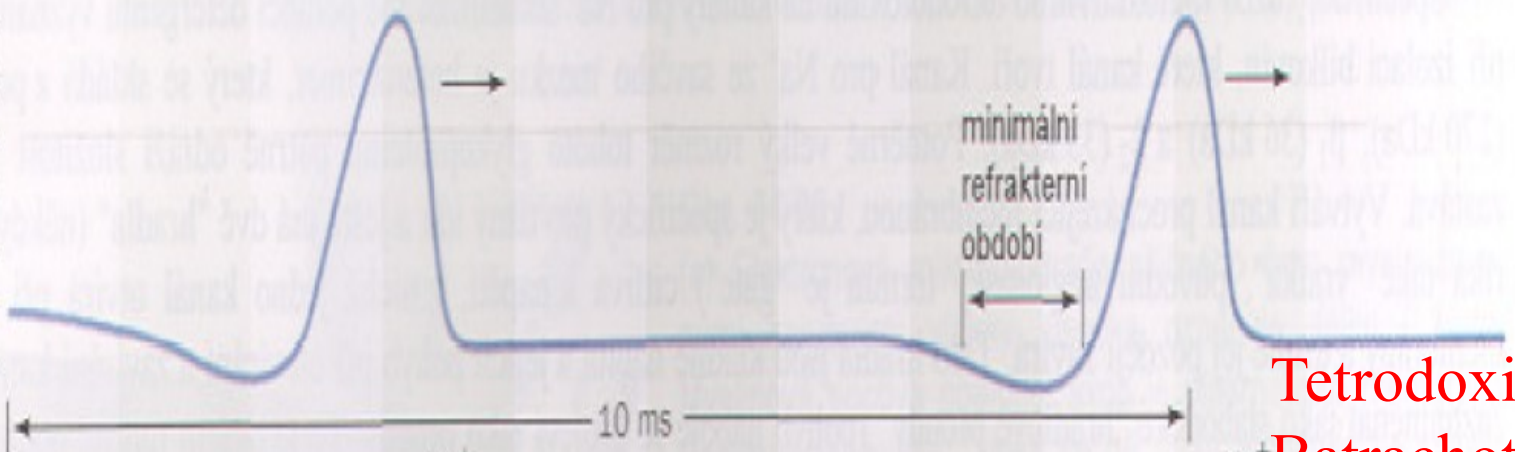
Uvnitř K^+ 139 mM
 Na^+ 12 mM

Vně K^+ 9 mM
 Na^+ 145 mM

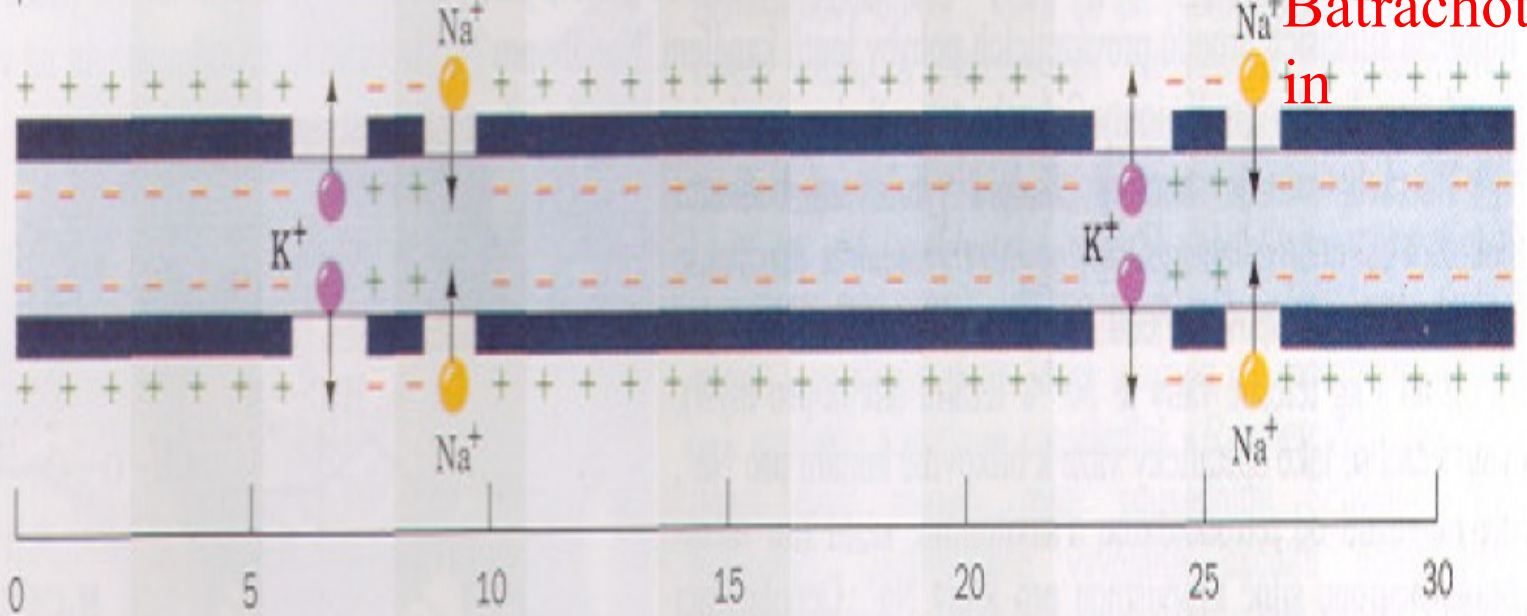

membránový potenciál, mV

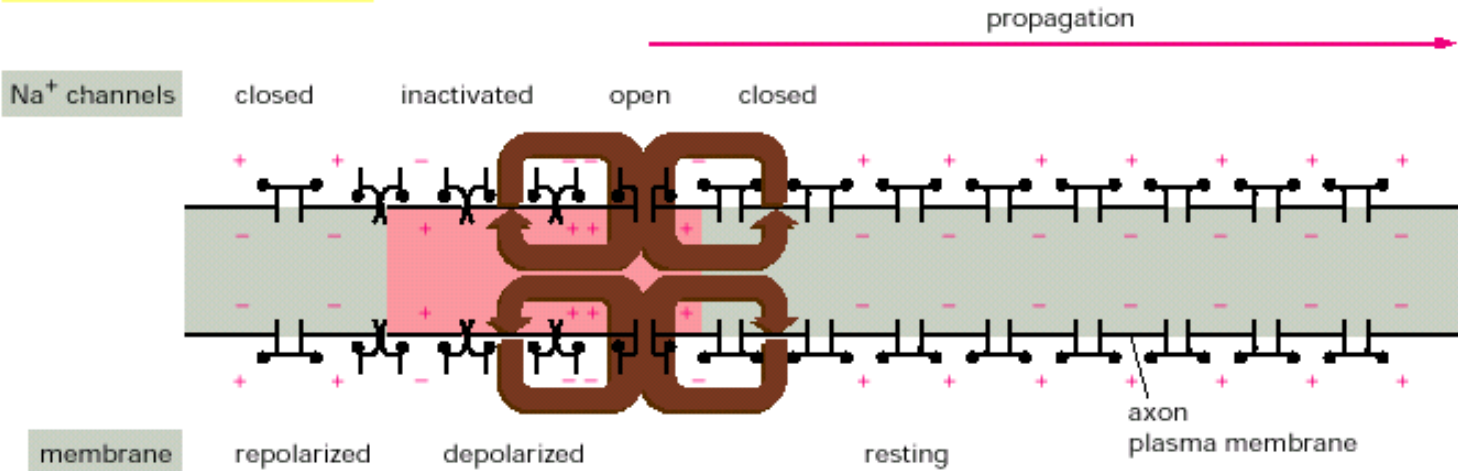
+40
0
-40
-80

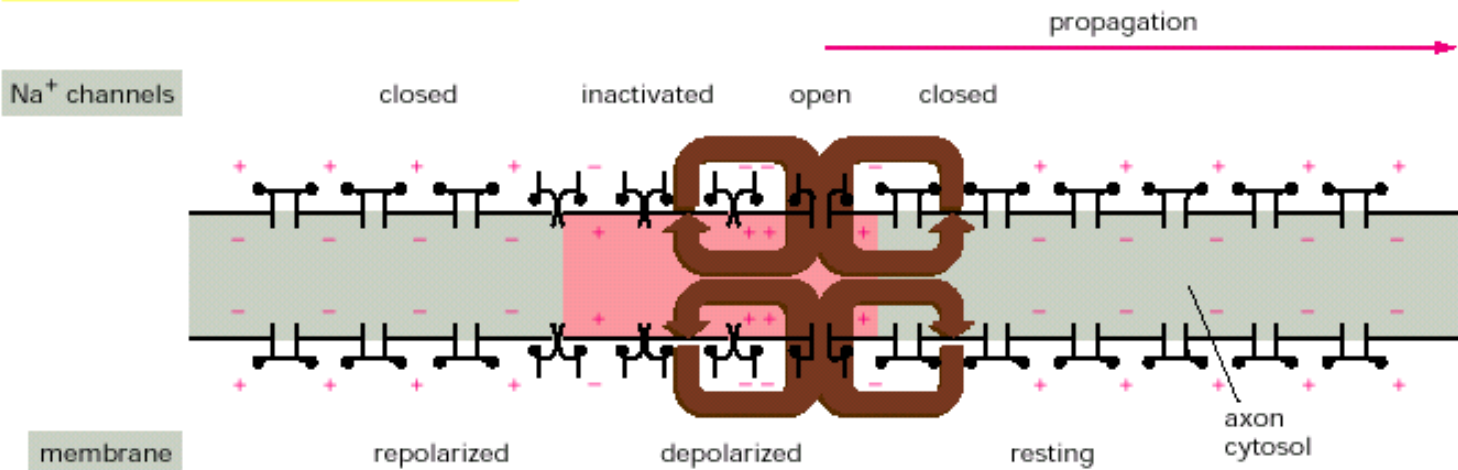
Tetrodotoxin
Batrachotoxin
in

instantaneous view at $t = 0$

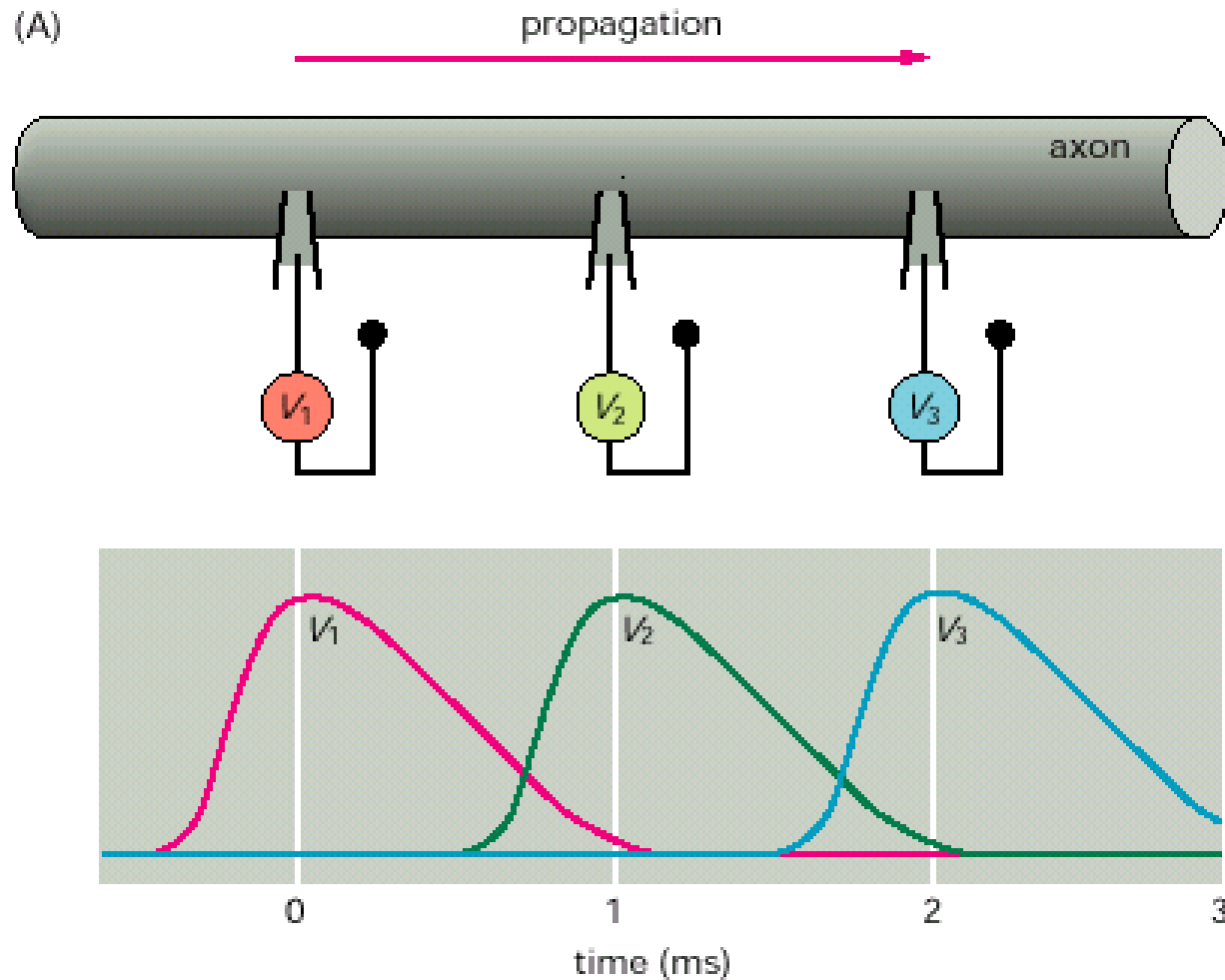

instantaneous view at $t = 1$ millisecond

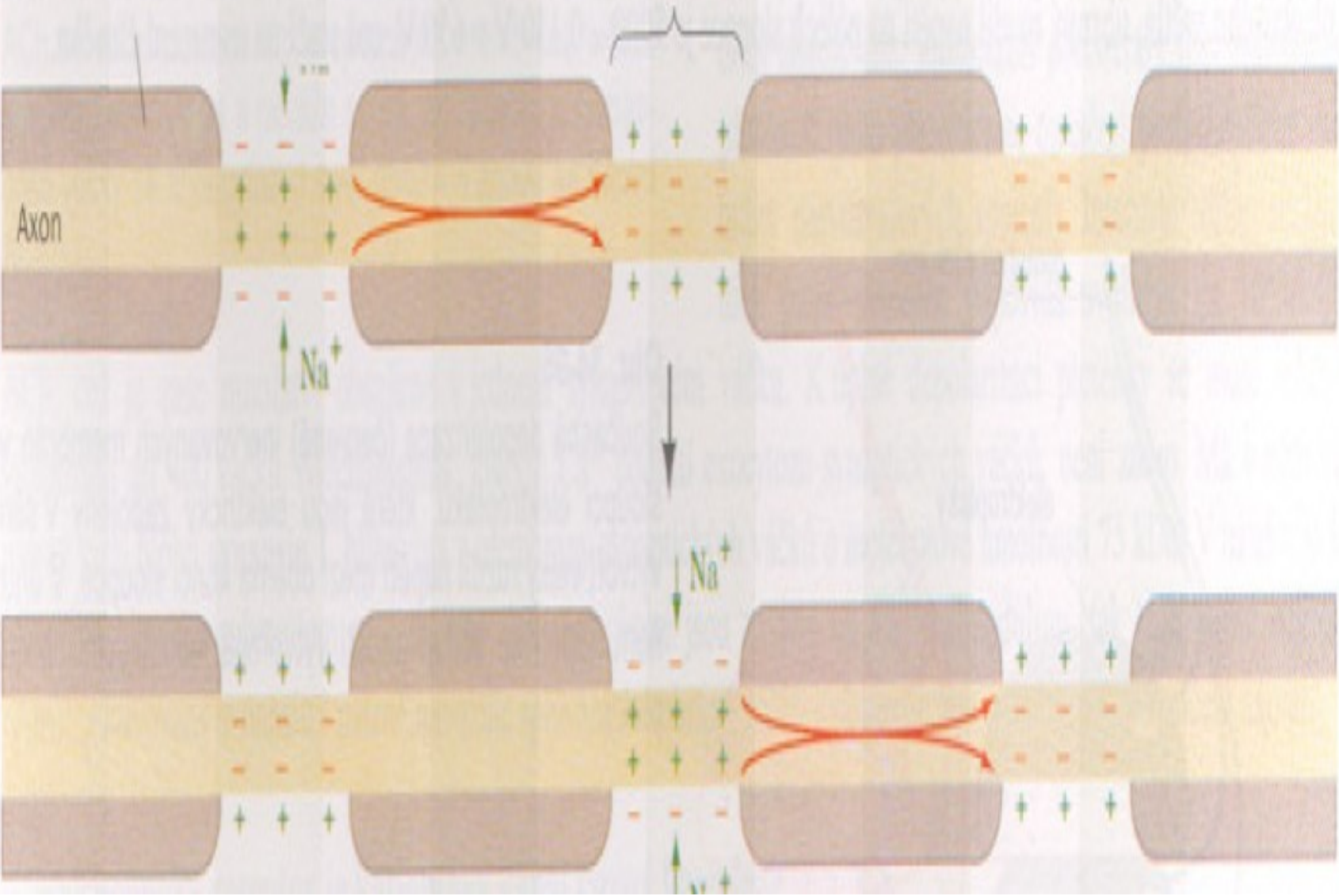

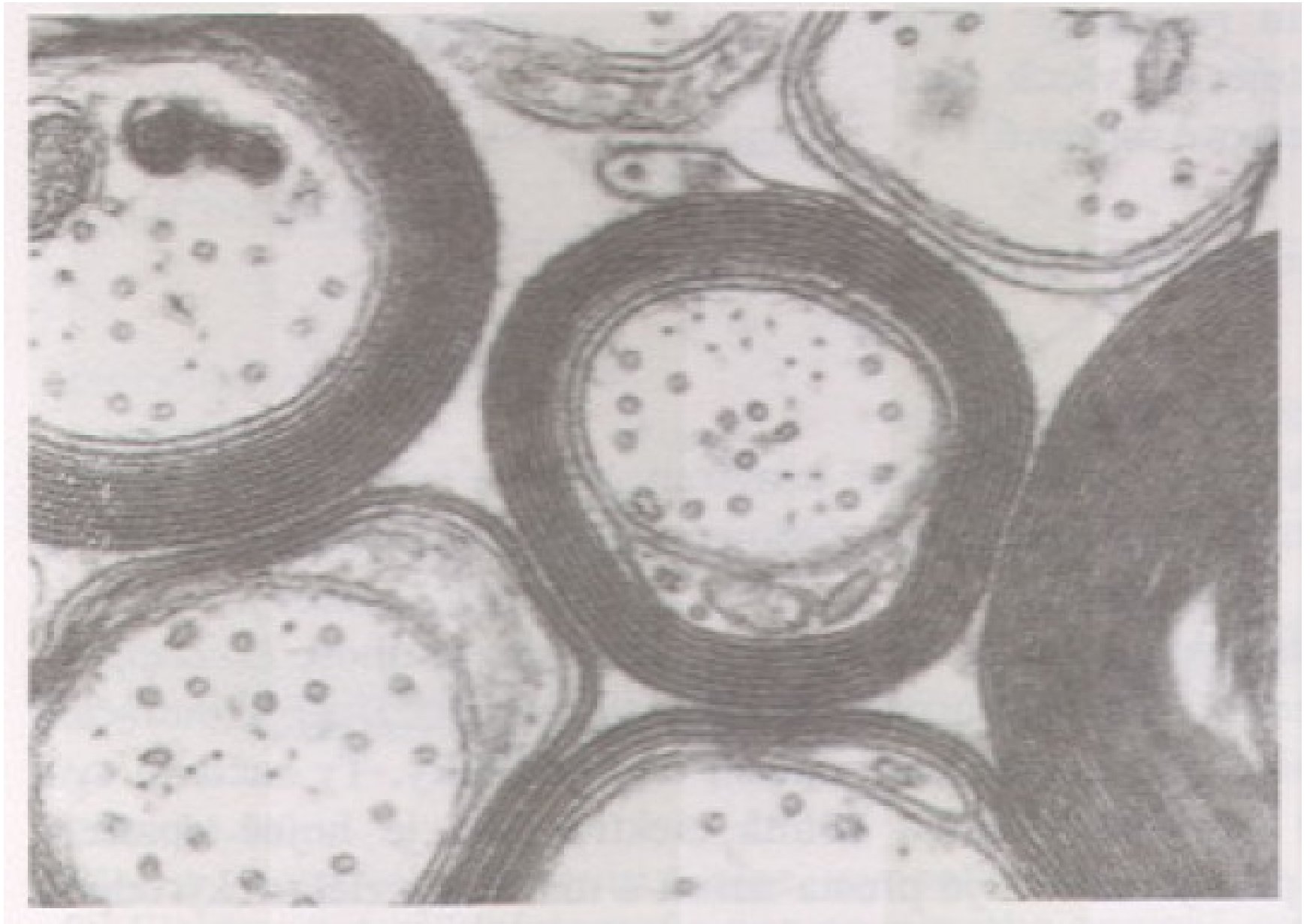
Vedení nervového vzruchu

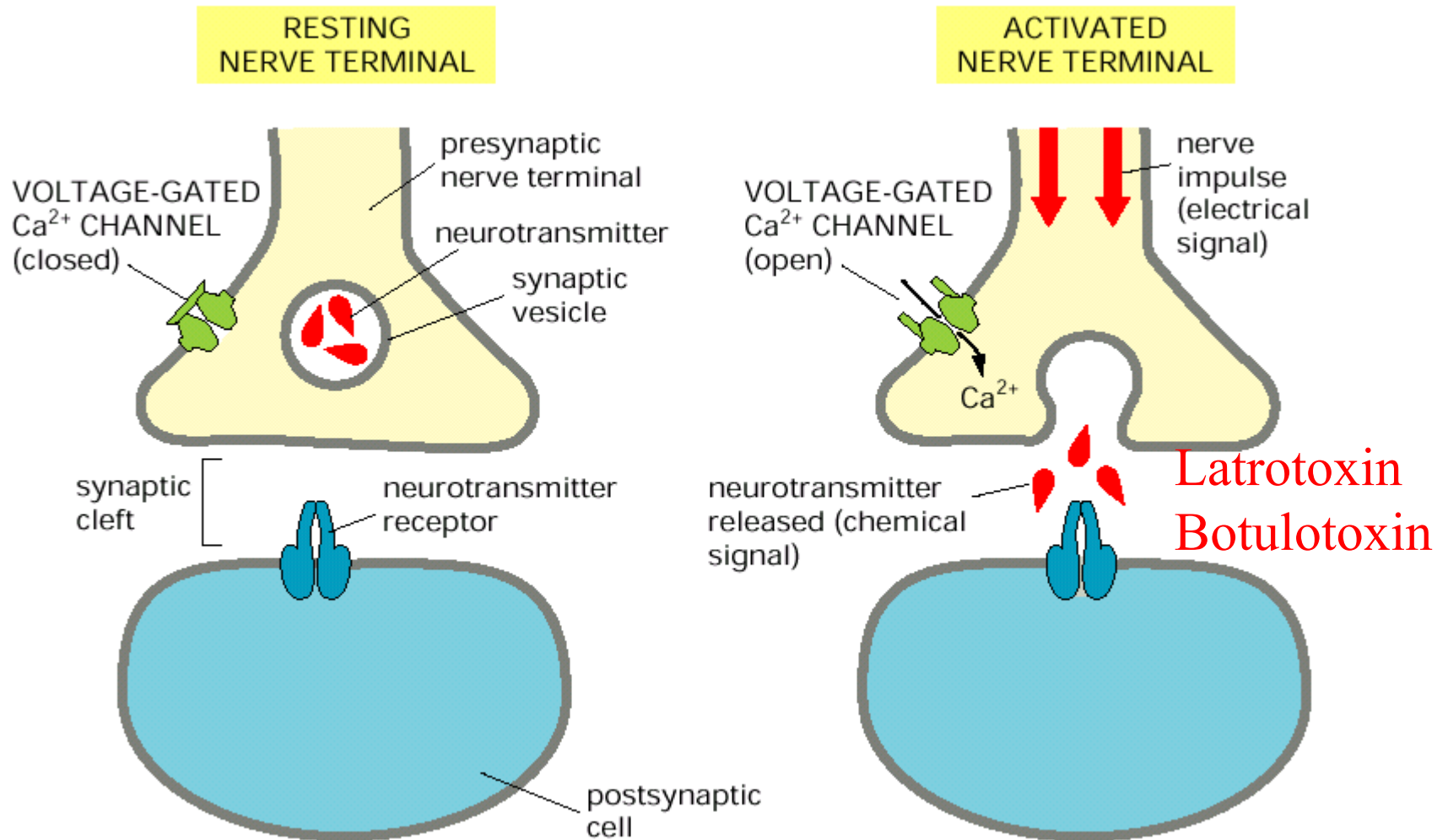
myelinová pochva

Ranvierův zářez

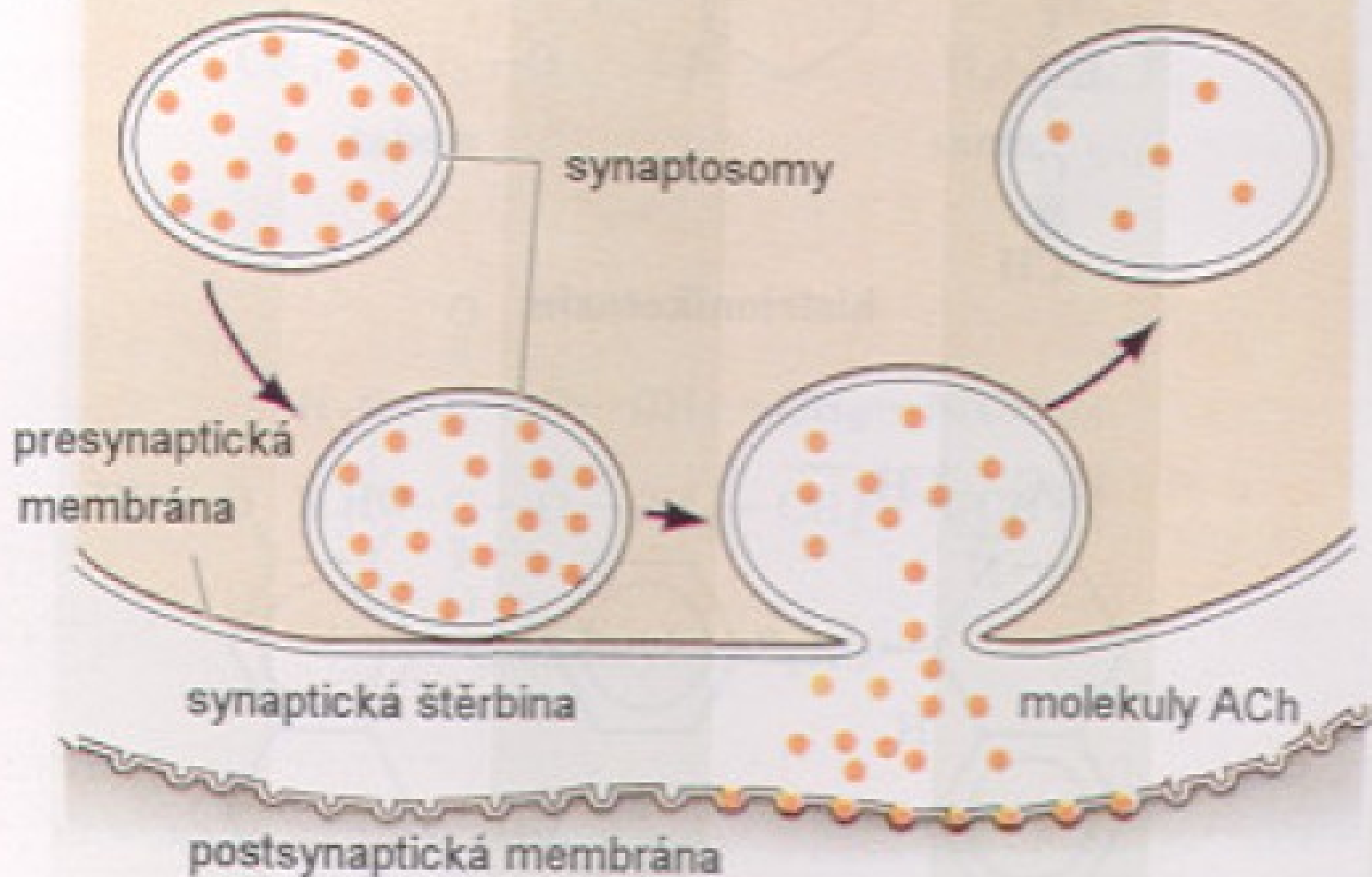

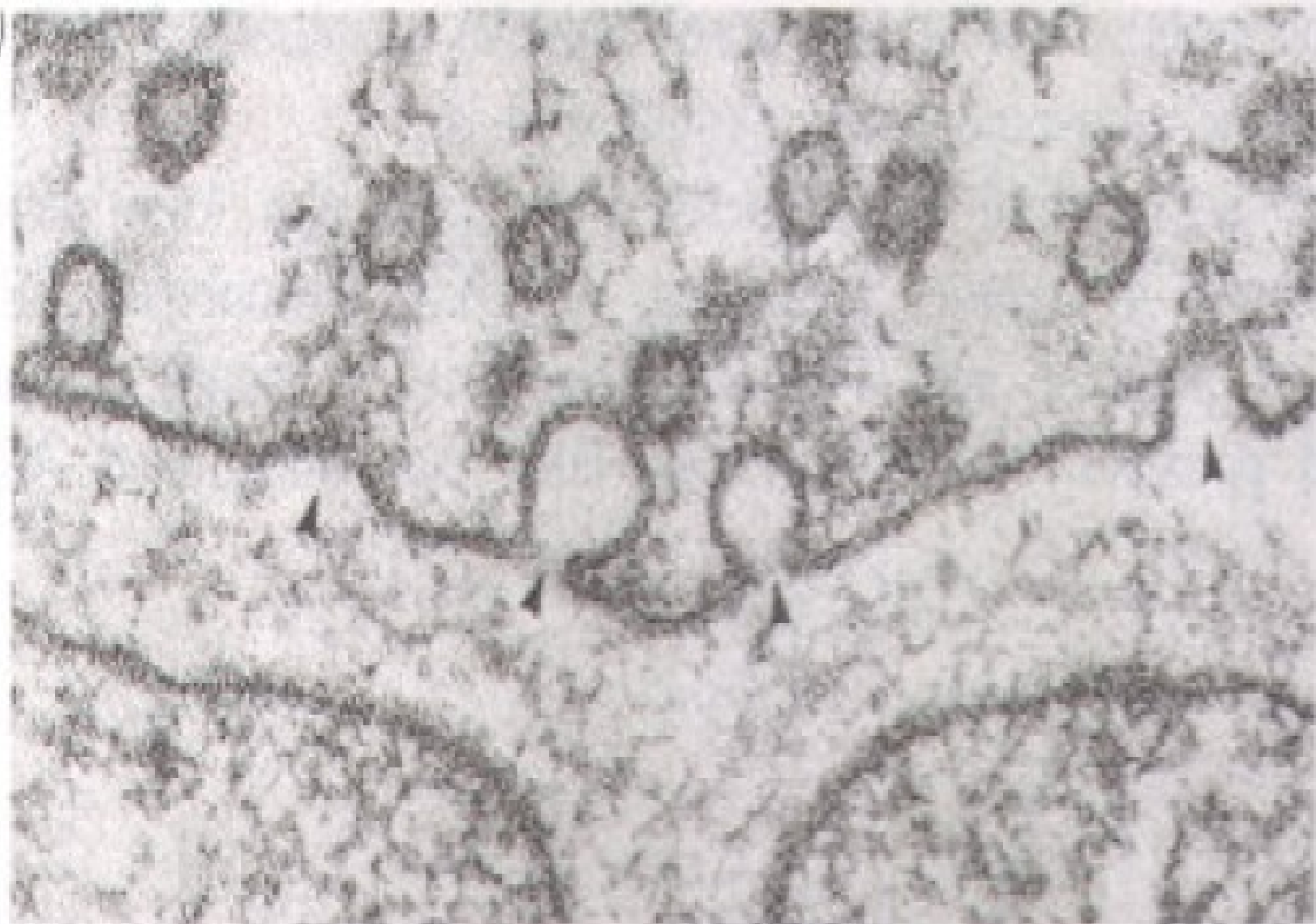
Synapse

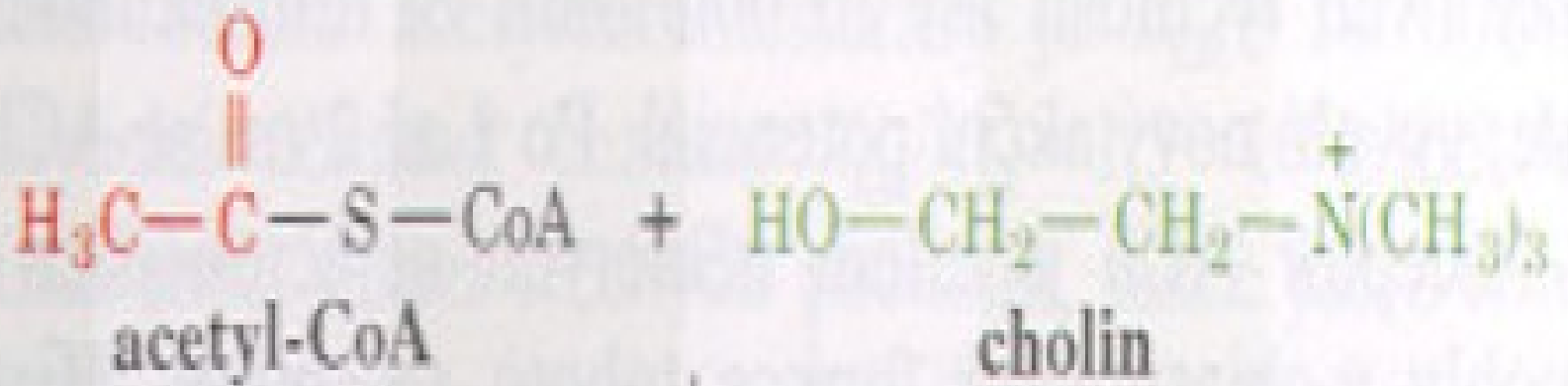

(b)

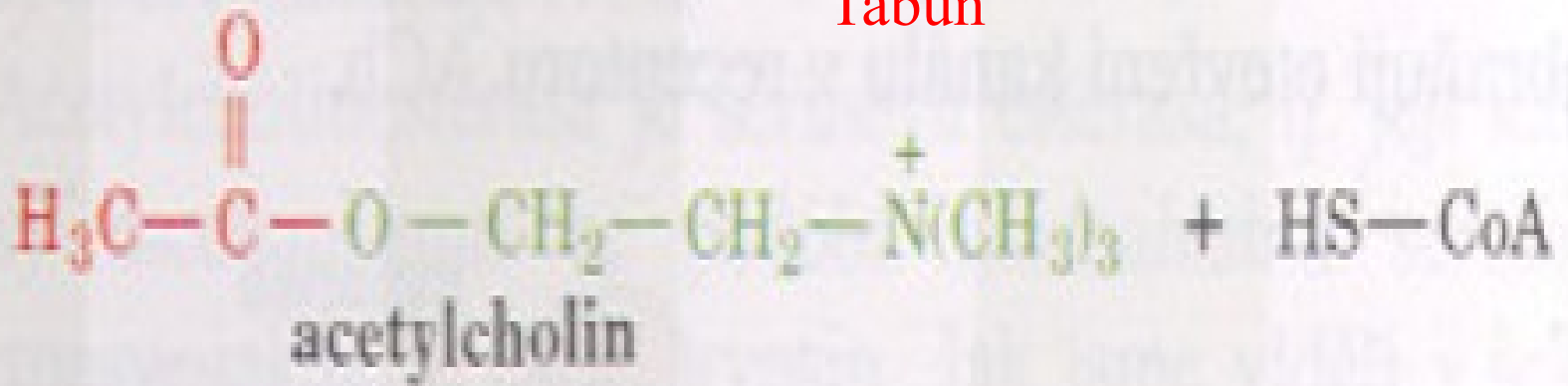
(a)

↓
cholinacetyltransferasa

Sarin
Tabun

Imunochemie

ZÁKLADNÍ ÚKOLY IMUNITNÍHO SYSTÉMU

- OBRANA PROTI PATOGENŮ - externí
- ODSTRAŇOVÁNÍ ABNORMÁLNÍCH BUNĚK (NÁDOROVÝCH, POŠKOZENÝCH, INFIKOVANÝCH...) - vlastní

BUŇKY IMUNITNÍHO SYSTÉMU:

RŮZNÉ TYPY BÍLÝCH KRVINEK (LEUKOCYTŮ):

MONOCYTY, MAKROFÁGY, GRANULOCYTY,
LYMFOCYTY...

Vznik – z kmenových buněk v kostní dřeni a brzlíku

ZBRANĚ IMUNITNÍHO SYSTÉMU:

NK-buňky (zabíjejí infikované a nádorové buňky)

T-lymfocyty (několik typů)

Fagocyty (požírají mikroby)

Protilátky (B –lymfocyty)

Komplement (40 plazmatických bílkovin)

Imunitní odpověď

- Buněčná imunita – T-lymfocyty
- Humorální imunita – B-lymfocyty

T(hymus)- LYMFOCYTY:

VZNIKAJÍ V BRZLÍKU

ROZEZNAVAJÍ HLAVNĚ FRAGMENTY
(VNITROBUNĚČNÝCH) PROTEINŮ NA
POVRCHU JINÝCH BUNĚK

ÚČEL: DETEKCE BUNĚK INFIKOVANÝCH
“SKRYTÝMI” INTRACELULÁRNÍMI PARAZITY
(např. VIRY)

ZNIČENÍ INFIKOVANÝCH BUNĚK

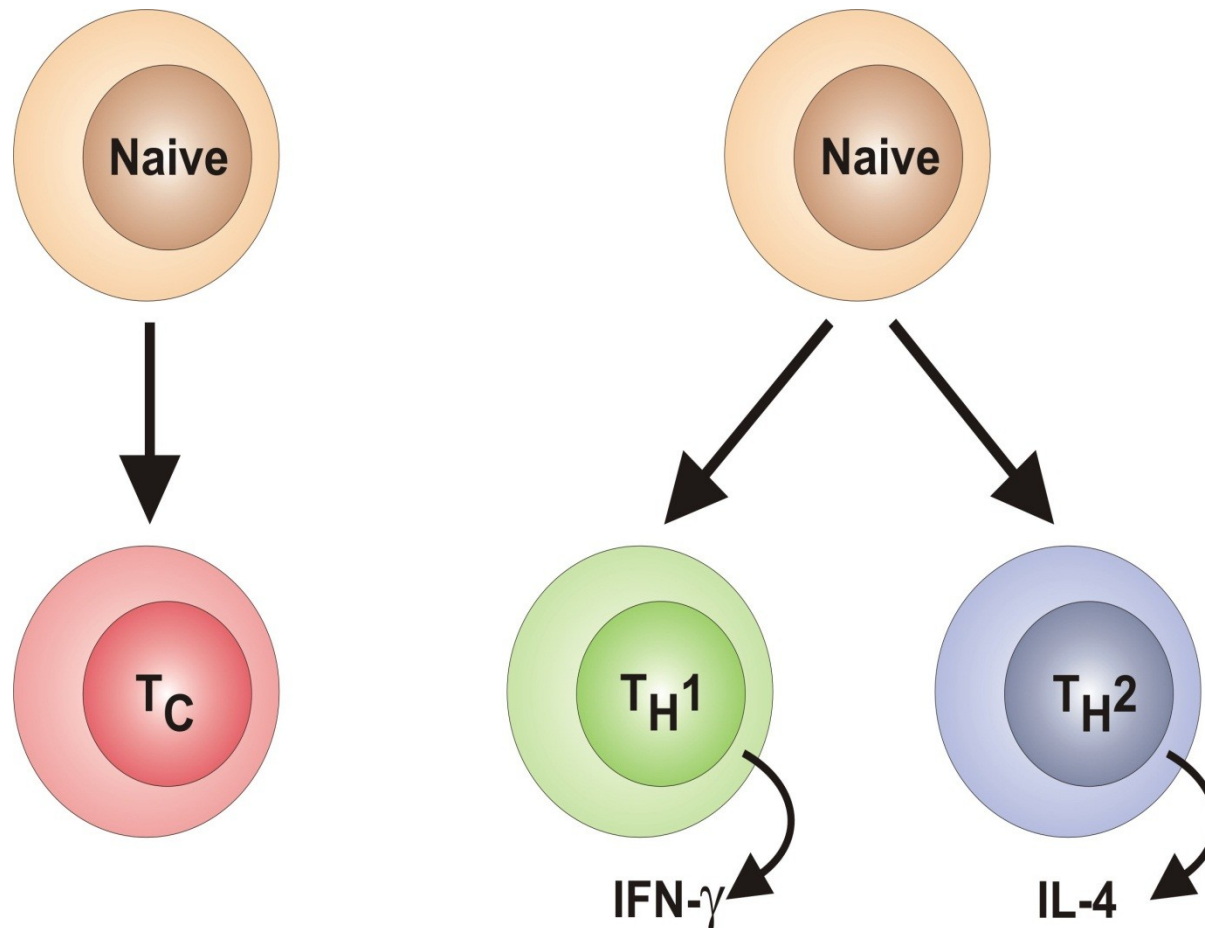
T LYMFOCYTY:

T_c - CYTOTOXICKÉ (ZABÍJEJÍ INFIKOVANÉ BUŇKY, ABY SE NESTALY ZDROJEM INFEKCE)

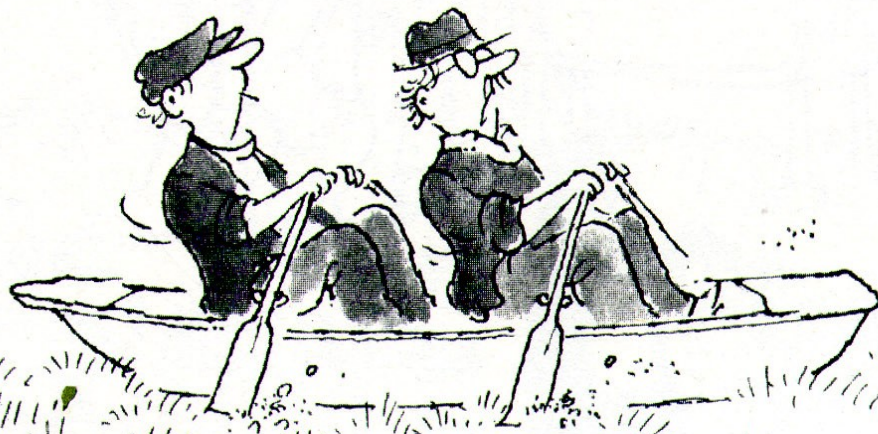
T_{H1} - POMOCNÉ TYPU 1 (POMÁHAJÍ VYVOLÁVAT ZÁNĚT)

T_{H2} - POMOCNÉ TYPU 2 (POMÁHAJÍ JINÝM BUŇKÁM (B LYMFOCYTŮM) DĚLAT PROTI LÁT KY)

T LYMFOCYTY: DŮLEŽITÉ FUNKČNÍ SUBPOPULACE

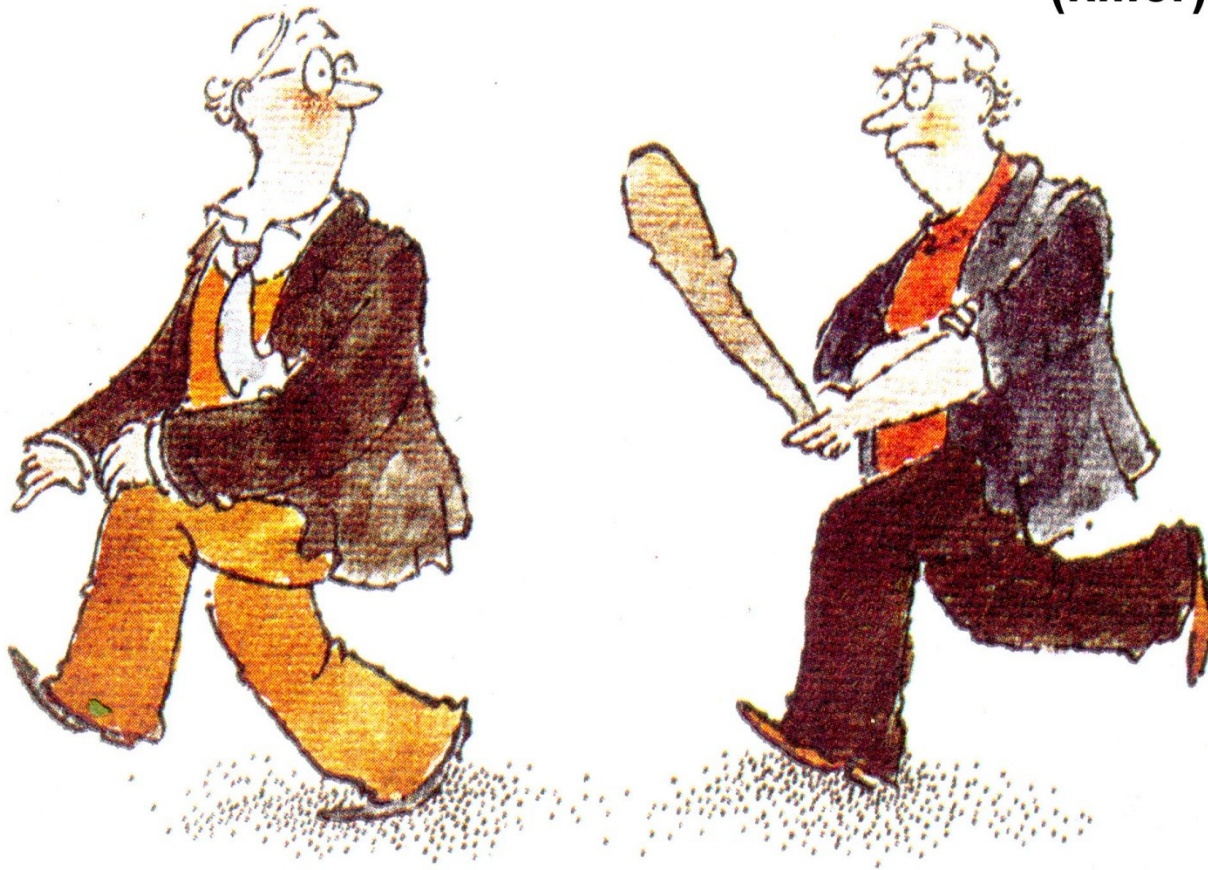

T_H $T_C (B)$

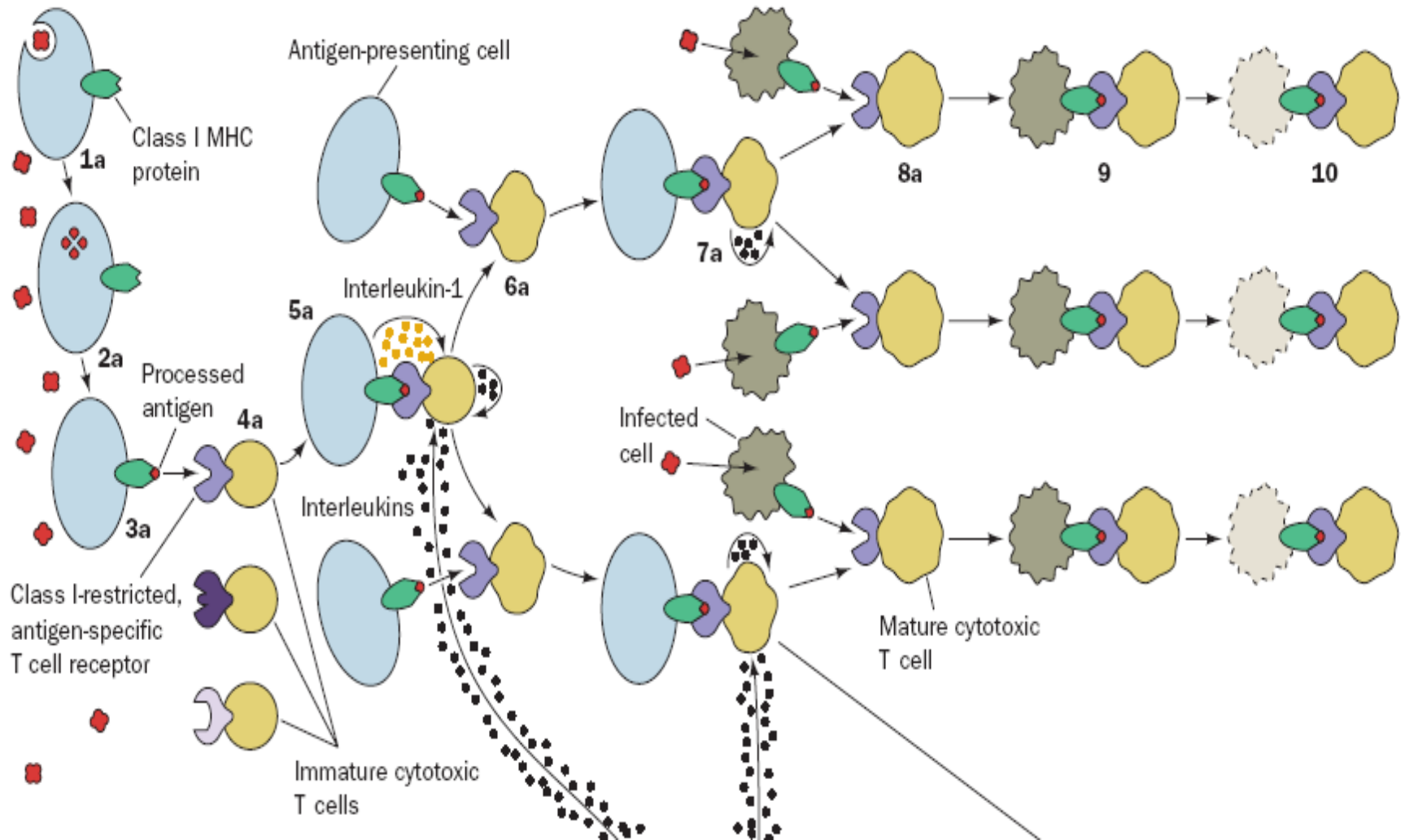
T_c
(killer)

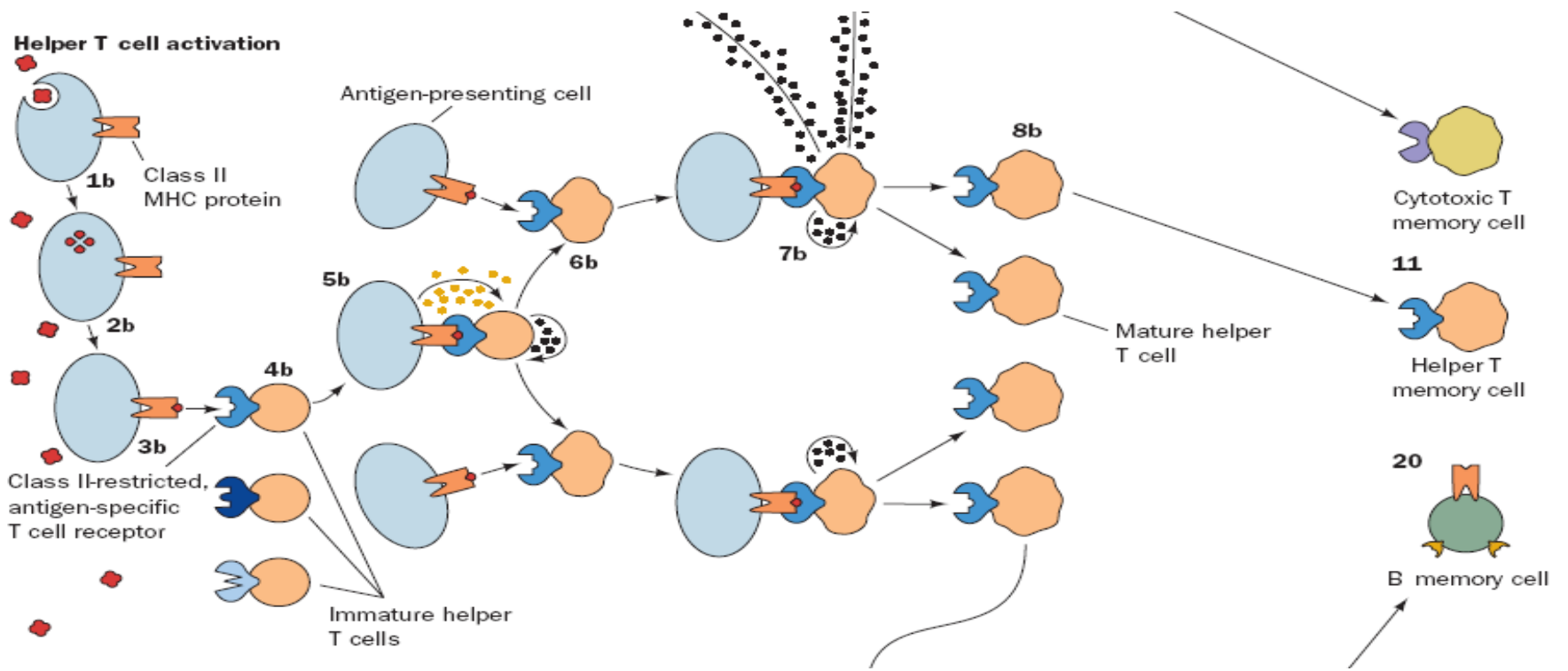
Funkce T_C

Cytotoxic T cell activation

■ — Antigen

Funkce T_H1

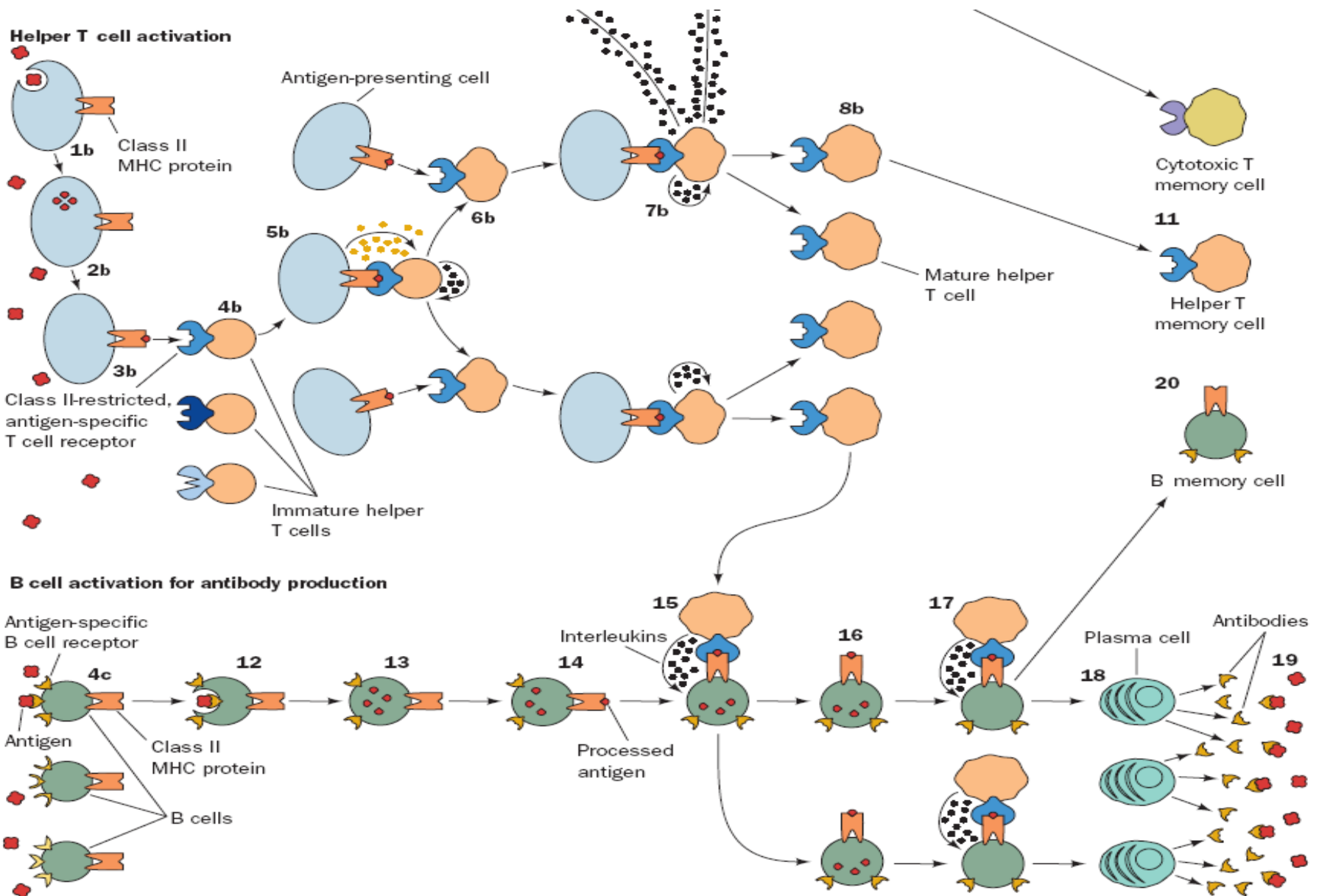
B(ones)- LYMFOCYTY:

VZNIKAJÍ V KOSTNÍ DŘENI

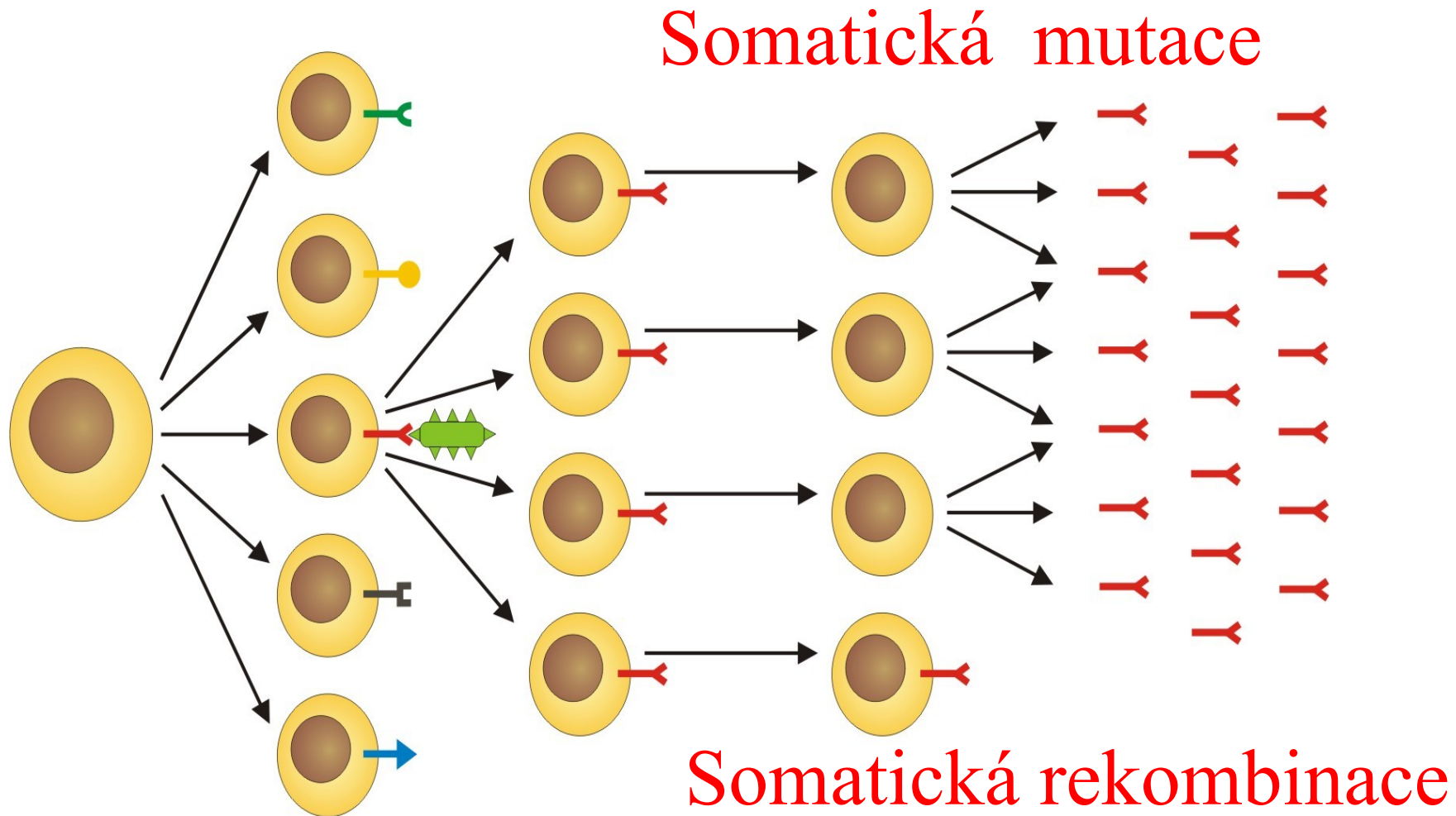
VYRÁBĚJÍ PROTILÁTKY (VĚTŠINOU ZA
VYDATNÉ POMOCI T-LYMFOCYTŮ)

OZNAČENÍ INFIKOVANÝCH BUNĚK

Funkce T_H2

VZNIK REPERTOÁRU B LYMFOCYTŮ

TABLE 35-2 Isotypes of Human Immunoglobulins

Class	Heavy Chain	Light Chain	Subunit Structure	Molecular Mass (kD)
IgA ^b	Zaž.trakt, sliny, ^α inv patogeny pot a slzy	κ or λ	(α ₂ κ ₂) _n J ^a (α ₂ λ ₂) _n J ^a	360–720
IgD	V krvi	δ ??	δ ₂ κ ₂ δ ₂ λ ₂	160
IgE	V krvi	ε alergická reakce	ε ₂ κ ₂ ε ₂ λ ₂	190
IgG ^b	V krvi a interst. tek.	γ 2-3 dny po IgM	γ ₂ κ ₂ γ ₂ λ ₂	150
IgM	V krvi	μ 2-3 dny po infekci	(μ ₂ κ ₂) ₅ J (μ ₂ λ ₂) ₅ J	950

Ig G(D,E)

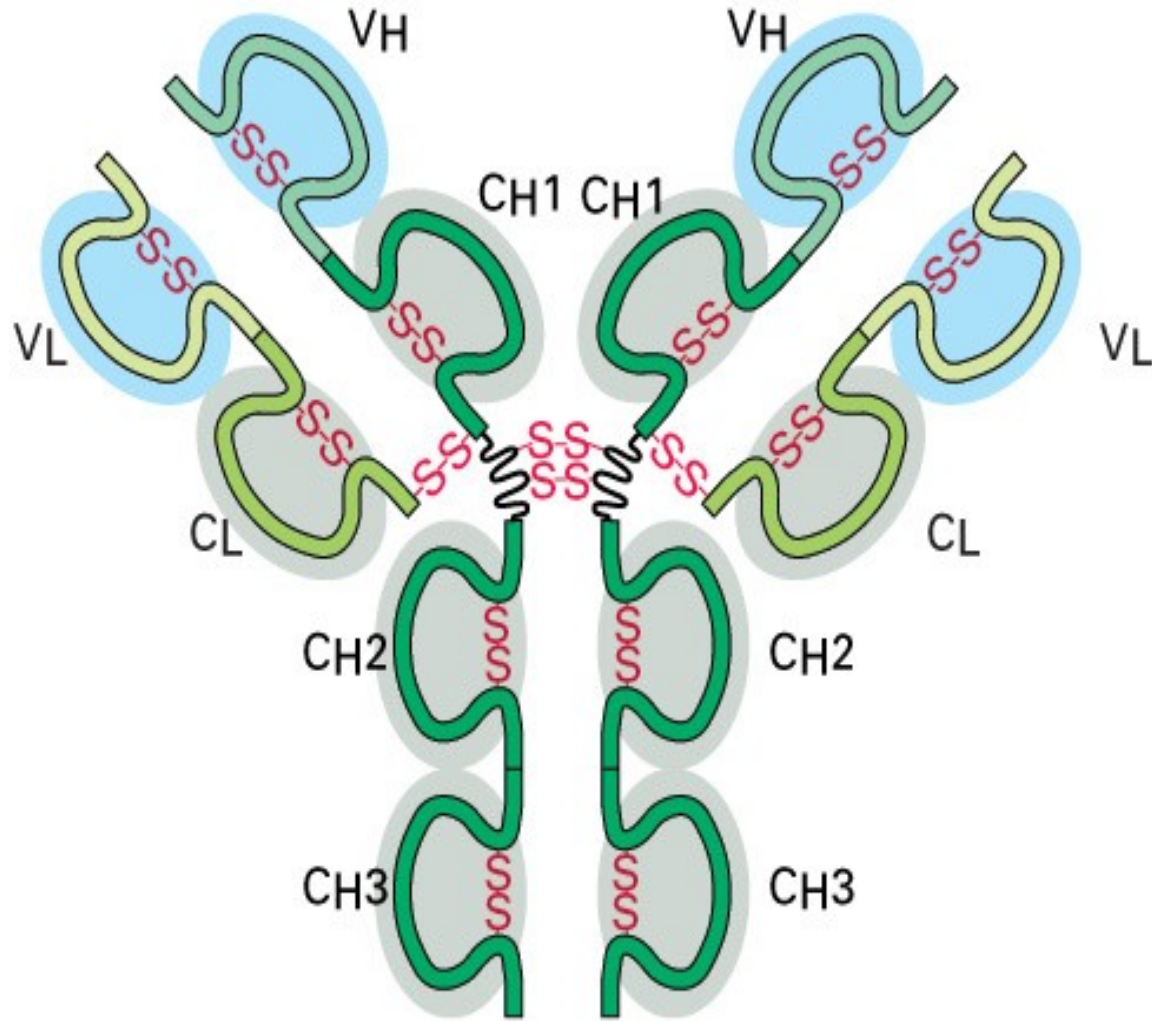
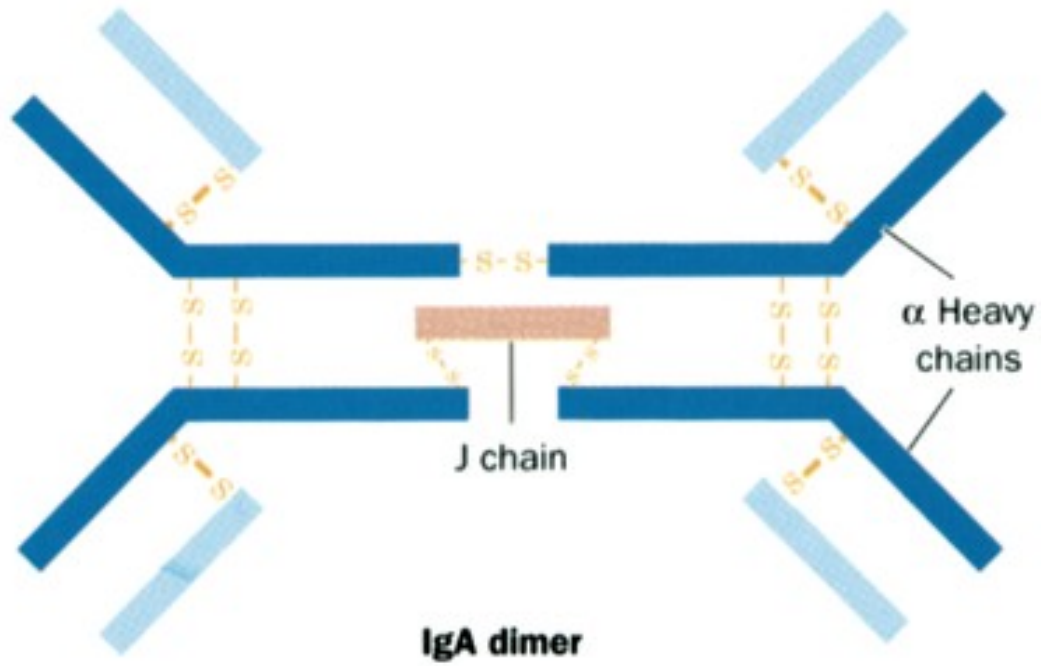

Figure 24-32. Molecular Biology of the Cell, 4th Edition.

Ig A

Ig M

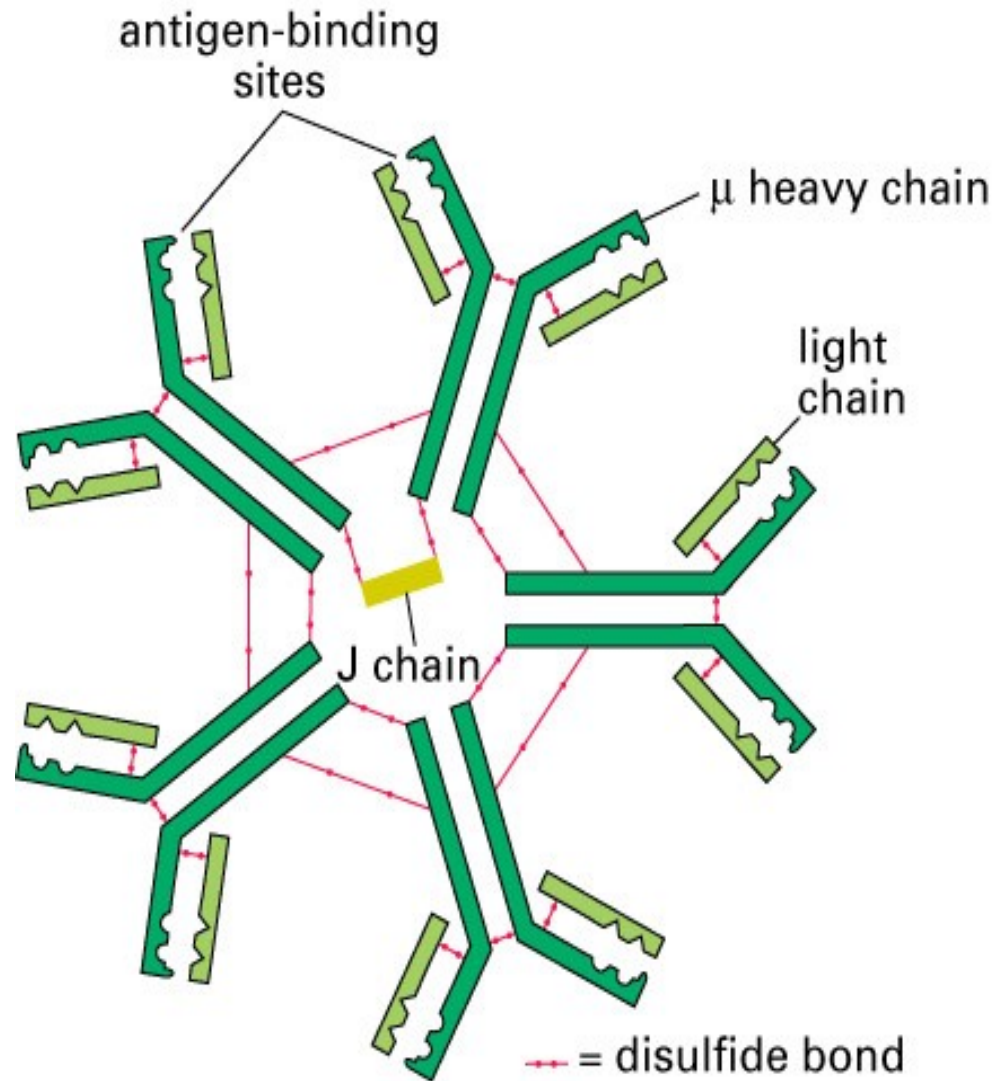

Figure 24-23. Molecular Biology of the Cell, 4th Edition.

PROTILÁTKY:

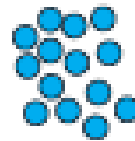
OBALÍ MIKROORGANISMY A ZNEMOŽNÍ
JIM NASEDNOUT NA BUŇKY

OBALENÉ MIKROORGANISMY JSOU
„CHUTNĚJŠÍ“ PRO FAGOCYTY
(POŽÍRAČE MIKROBŮ)

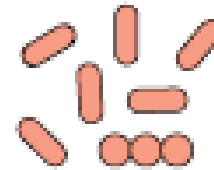
foreign
molecules

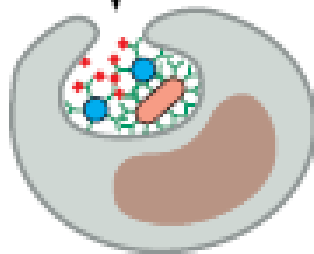
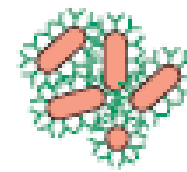
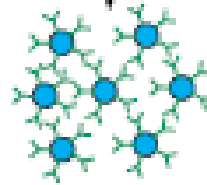
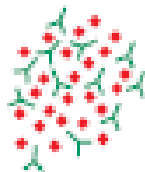
viruses

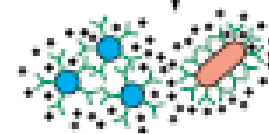
bacteria

ANTIBODIES FORM AGGREGATES

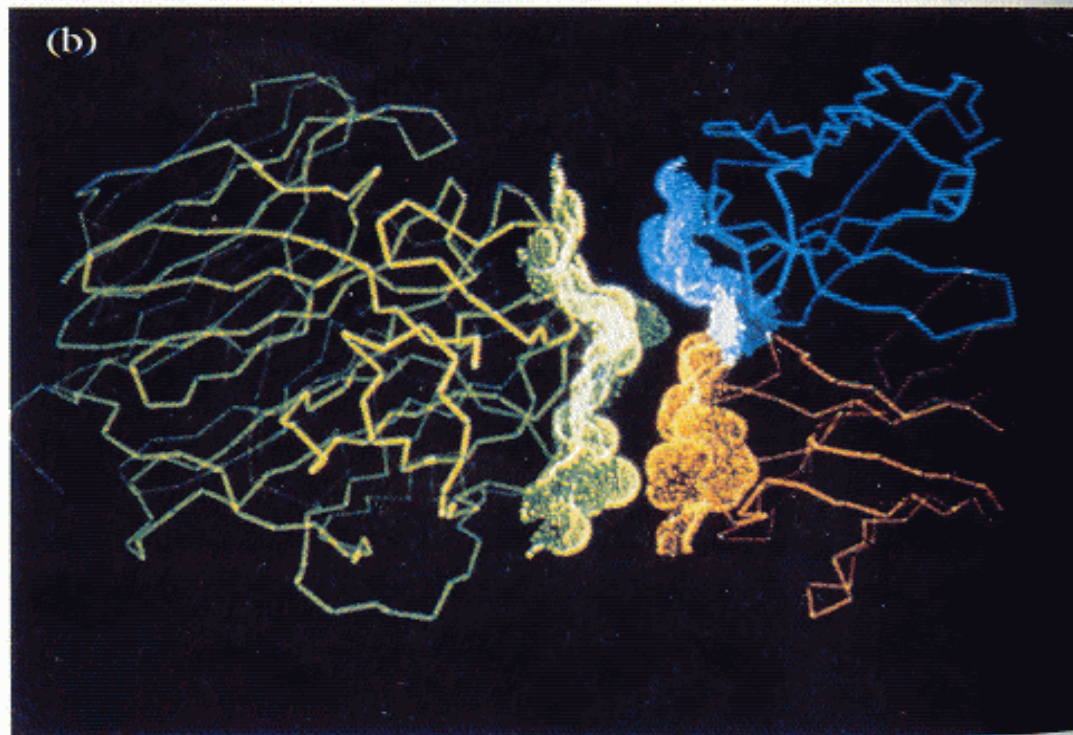
antibody and antigen
aggregates are ingested
by phagocytic cells

special proteins in
blood kill antibody-
coated bacteria or viruses

ANTIGENY

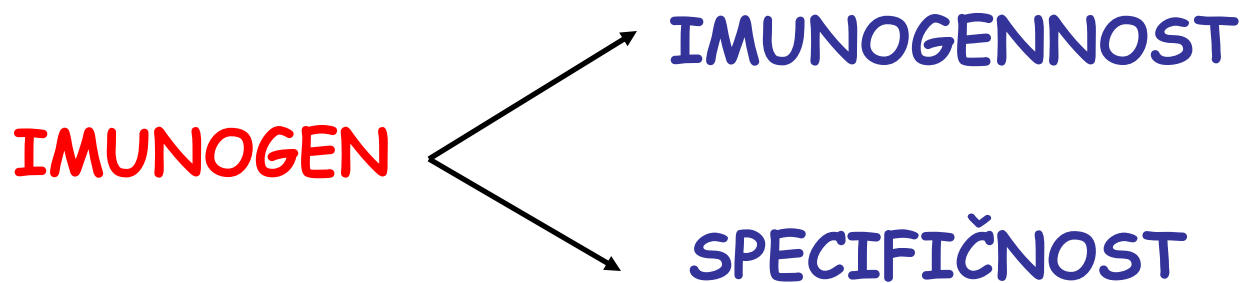
Anti = proti (řecky)
gen = od *gegnomai* tvořit

Makromolekulární látky přirozeného nebo umělého původu, které organismus rozpozná jako cizí (nevlastní). Po vpravení do vhodného (komplementárního) organismu, antigeny stimulují tvorbu protilátek, lymfokinů, regulačních a výkonných T-lymfocytů, čímž se navodí imunitní odpověď.

Antigen je většinou užíván ve významu kompletního antigenu

IMUNOGENNOST schopnost vytvořit imunitní odpověď
(vznik protilátky)

SPECIFIČNOST schopnost reagovat s těmito protilátkami,
jejichž tvorbu vyvolal.

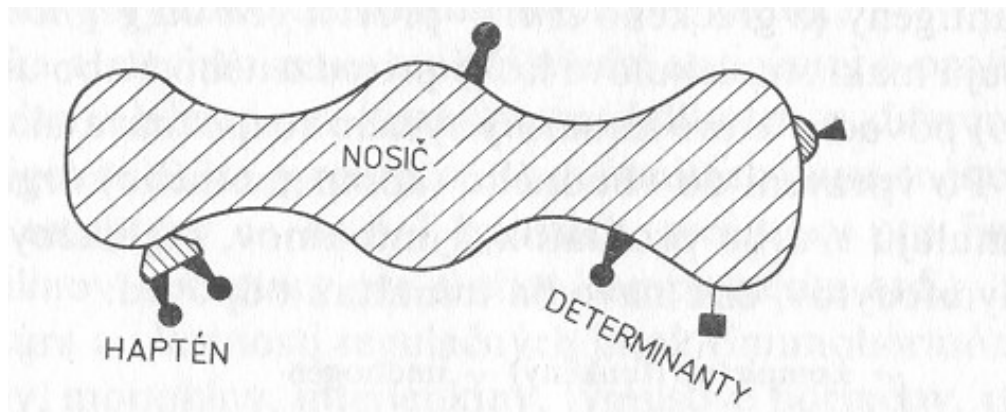
S jinými protilátkami nereaguje

HAPTÉN nemůže vyvolat imunitní odpověď,
ale může reagovat s těmito buňkami a protilátkami,
které vznikly po interakci imunogenu s imunokomplementární
buňkou.

➔ Haptén je součástí molekuly kompletního antigenu

SLOŽENÍ IMUNOGENU:

- 1) MAKROMOLEKULÁRNÍ NOSIČ (*carrier*)
- 2) NÍZKOMOLEKULÁRNÍ DETERMINANTNÍ SKUPINY
determinanty, epitofy

CHEMICKÉ VLASTNOSTI IMUNOGENU:

IMUNOGEN

PROTEINY, POLYPEPTIDY

POLYSACHARIDY

NUKLEOPROTEINY

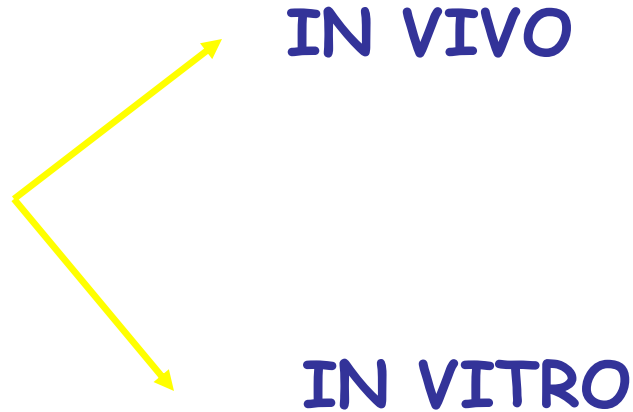
Čisté **lipidy** jsou zpravidla jen **haptény**, ale v komplexech s proteiny nebo polysacharidy se stávají dobrými imunogeny. Imunogenovou aktivitu mohou mít všechny biopolyméry, které jsou přítomné v živých systémech, ale i syntetické anebo polosyntetické (konjugované) antigeny. Schopnost vyvolat imunitní odpověď není stejně silná. Nejsilnější **proteiny**, potom **polysacharidy** a jejich komplexy.

želatina
(slabý imunogen)
malý počet
determinantních
skupin

albumin
(silný imunogen)
dostatečný počet
determinatních skupin

REAKCE ANTIGENŮ

IN VIVO REAKCE

IN VITRO REAKCE

- prospěšná (vznik imunity)
  - škodlivá (imunopatologická)
  - indiferentní (neodpovídá)
- jsou základem imunochemických metod

Základem reakcí je **vznik biospecifické vazby** mezi vazebnými místy protilátky a determinantními skupinami antigenu za vzniku protilátkově-antigenních **komplexů** (imunokomplexů), při interakcích antigenu a protilátky se uplatňují stejné nekovalentní interakce jako např. enzym-substrát, hormon-receptor h.

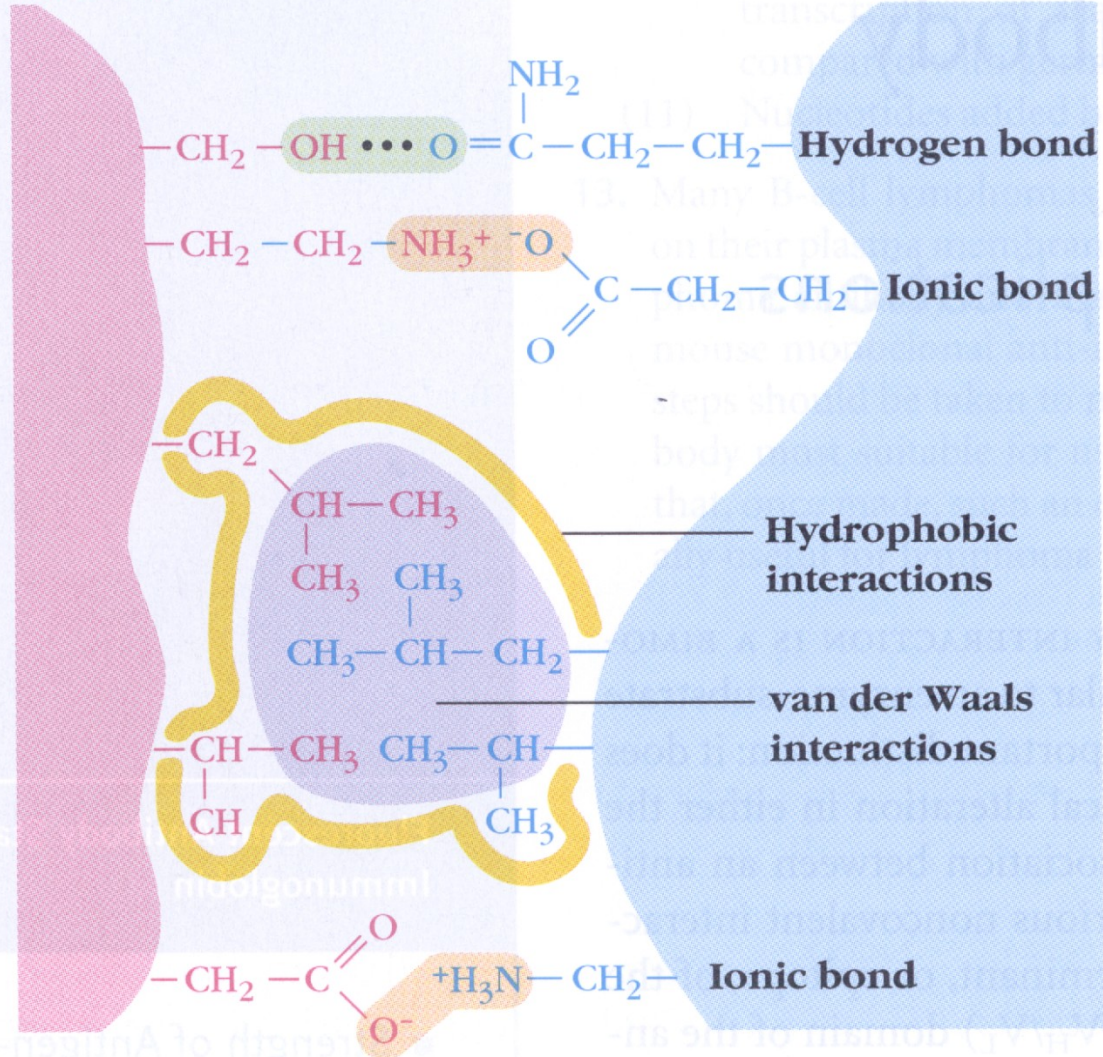
ROZDÍL: protilátky nemění strukturu antigenu irreverzibilně

SÍLY, KTERÉ SE UPLATŇUJÍ PŘI VAZBĚ ANTIGENU S PROTIŁÁTKOU

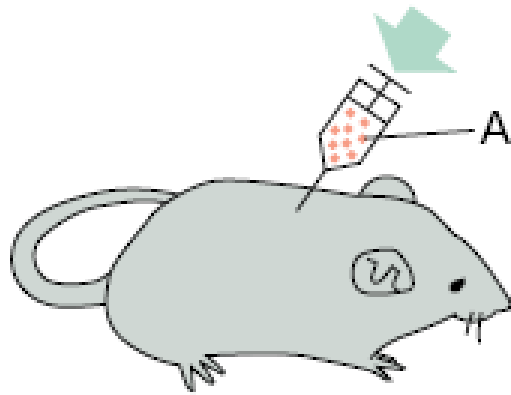
- VODÍKOVÉ VAZBY
- NEPOLÁRNÍ HYDROBÓBNÍ INTERAKCE
- COULOMBOVY SÍLY
- VAN DER WAASOVY SÍLY
- LONDONOVY DISPERZNÍ PŘITAŽLIVÉ SÍLY
- STÉRICKÉ ODPUDIVÉ SÍLY

ANTIGEN

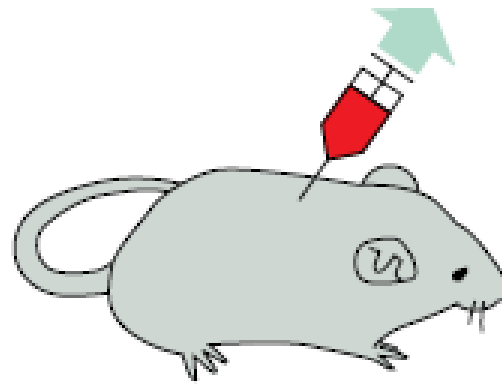
ANTIBODY

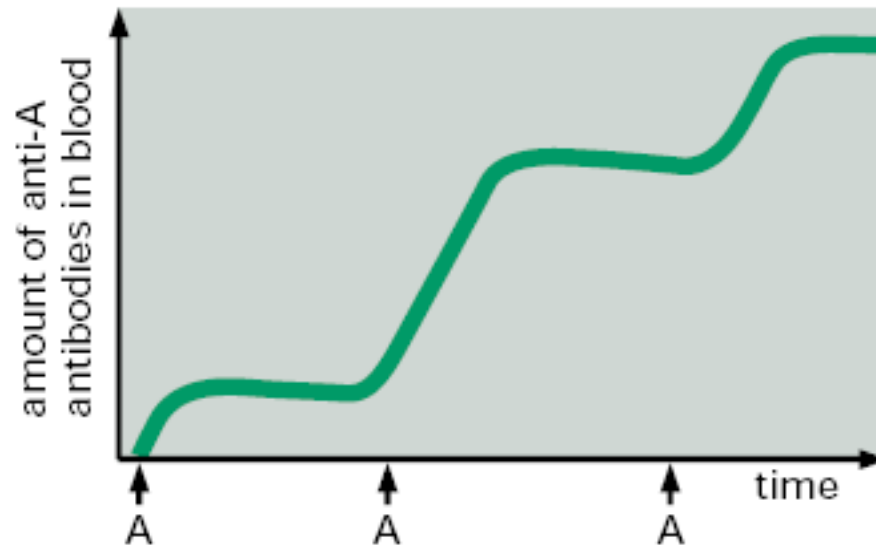
Příprava polyklonálních protilátek

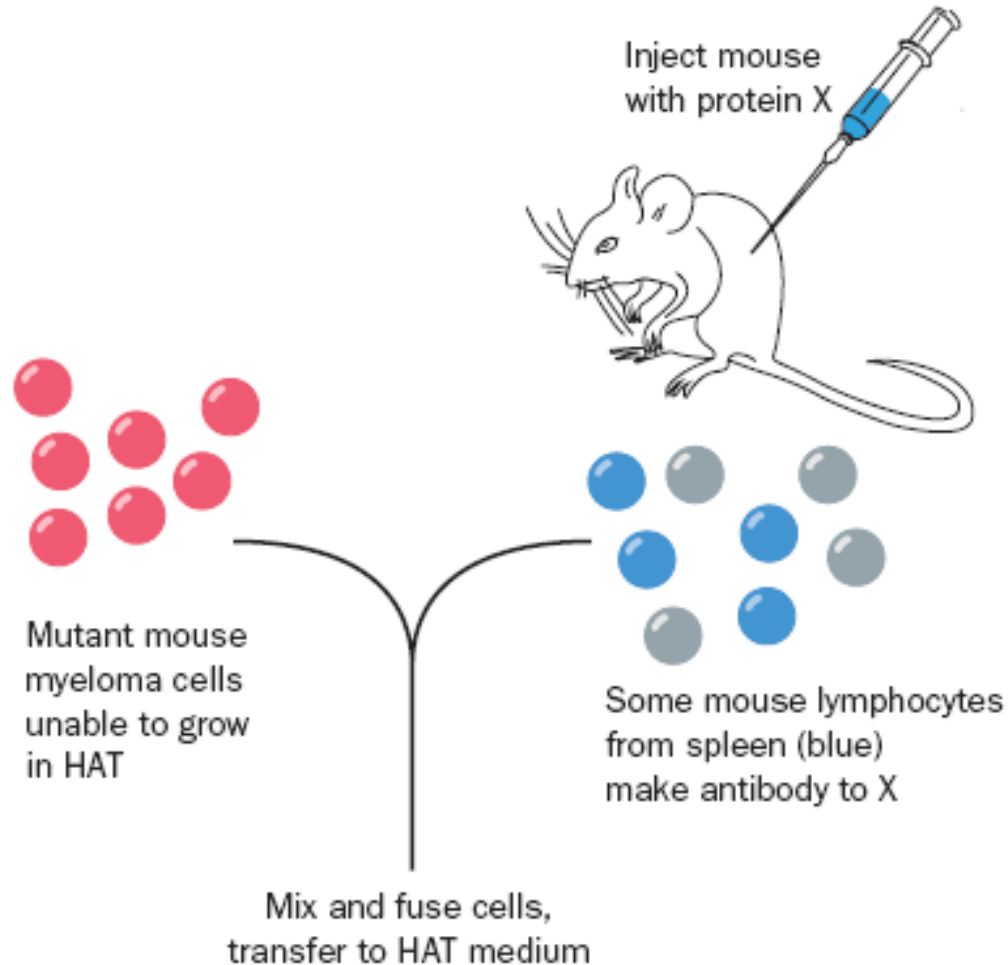
inject antigen A

take blood later

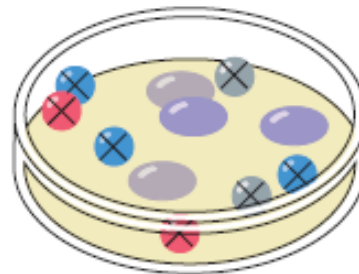

Příprava monoklonálních protilátek

Příprava monoklonálních protilátek

Mix and fuse cells,
transfer to HAT medium

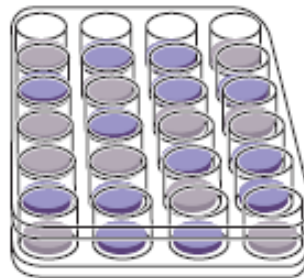
Unfused
cells die

Hybridomas
grow

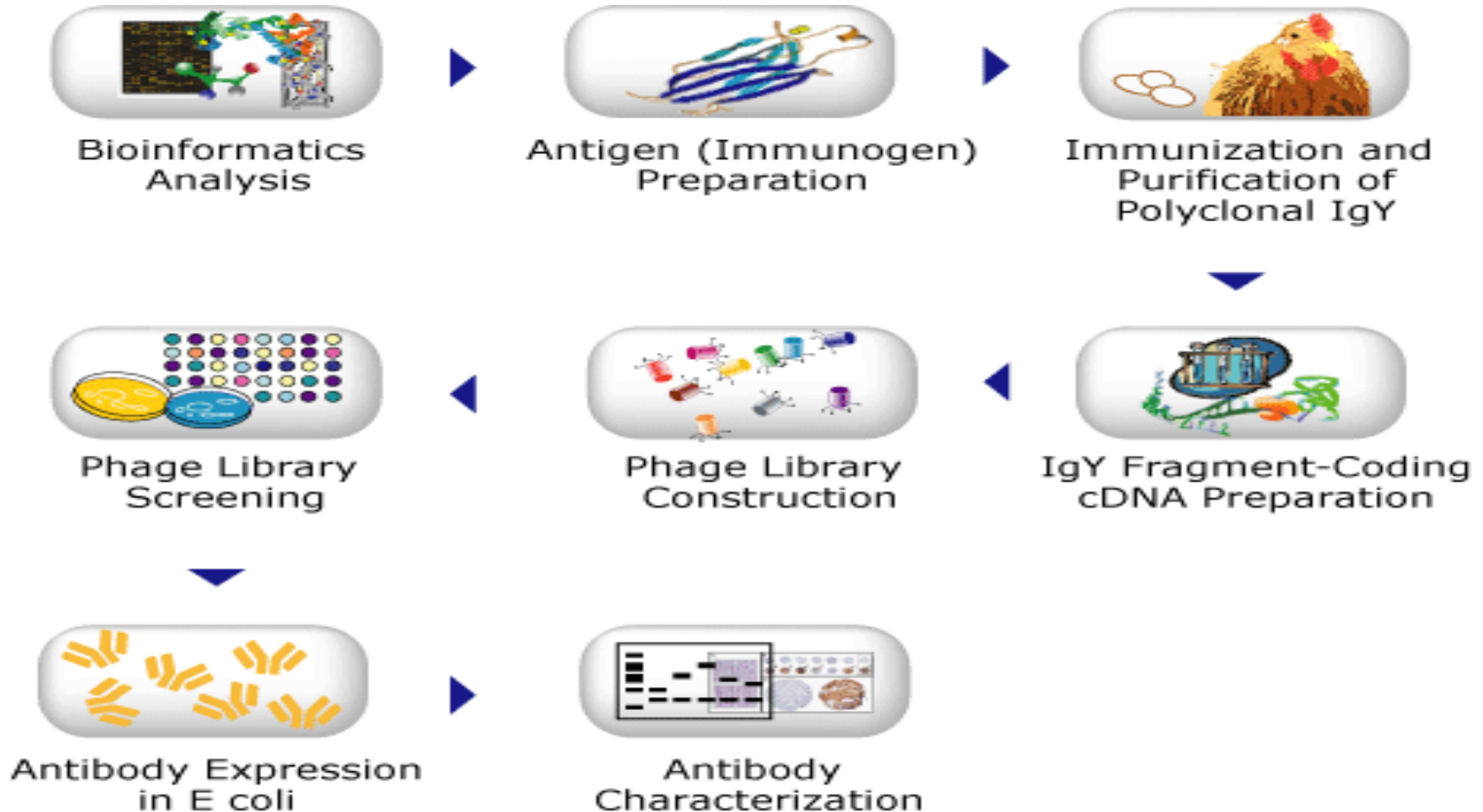

Culture single
cells in separate wells

Test each well for antibody
to protein X

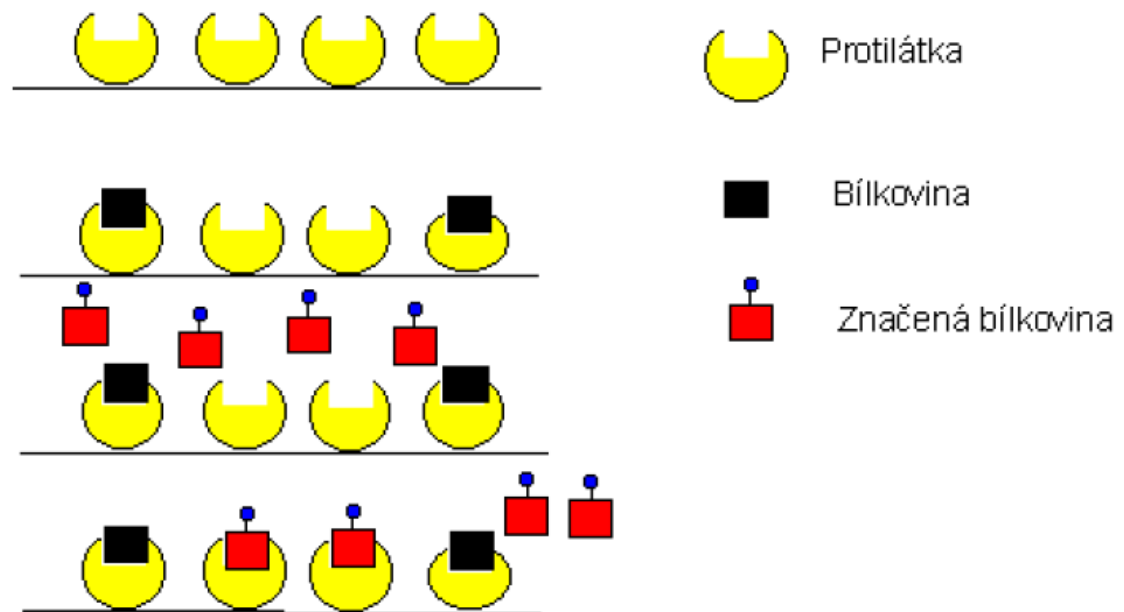
Příprava rekombinantních protilátek

Imunochemické metody

- RIA
(radioimunoanalýza)

Imunochemické metody

- (ELISA- enzyme linked immunosorbent assay)

